

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

ÜHTNE EUROMAKSETE PIIRKOND

OKTOOBER 2010

EZB EKT EKP

SEITSMES
EDUARUANNE
TEORIAST
PRAKTIKASSE

ET

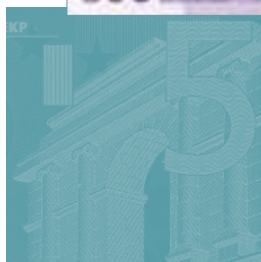

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

2010. aastal on
kõigil EKP
väljaannetel
500-eurose
pangatähe motiiv.

ÜHTNE EUROMAKSETE PIIRKOND
SEITSMES EDUARUANNE

TEOORIAST PRAKTIKASSE

OKTOOBER 2010

© Euroopa Keskpank, 2010

Address

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Saksamaa

Postiaadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Saksamaa

Telefon

+49 69 1344 0

Veebileht

<http://www.ecb.europa.eu>

Faks

+49 69 1344 6000

*Kõik õigused on kaitstud. Taasesitus õppe- ja mitte-
ärilistel eesmärkidel on lubatud, kui viidatakse
algallikale.*

ISSN 1831-9831 (elektroniline versioon)
ISBN 978-92-899-0785-9 (trükiversioon)

SISUKORD

KOKKUVÕTE	5	5 JAEMAKSETE INFRASTRUKTUURID	36
SISSEJUHATUS	9	5.1 Infrastruktuuride vastavus SEPA nõuetele	36
SEPA ÜLDISES MAJANDUSLIKUS, SOTSIAALSES JA POLIITILISES KONTEKSTIS	11	5.2 Tegevuslik ja tehniline koostalitlus	37
SEPA: TEOORIAST PRAKTIKASSE	15	5.3 Jaemaksete infrastruktuuride lõimumine	38
1 SEPA KREEDITKORRALDUS JA SEPA OTSEKORRALDUS	15	6 ÜLEMINEK SEPA-LE	39
1.1 SEPA krediidikorraldus	15	6.1 Ülevaade SEPA vahe-eesmärkidest 2009. ja 2010. aastaks	40
1.2 SEPA otsekorraldus	16	6.2 Uued SEPA vahe-eesmärgid 2010. aasta neljandast kvartalist kuni 2013. aasta lõpuni	40
1.3 Nõuded SEPA krediidit- ja otsekorraldustel põhinevatele teenusepakkumistele	19	6.3 SEPA – eurosüsteemi ootused	40
2 KAARDID	22	6.4 SEPA-le ülemineku lõpptähtaja määramine	41
2.1 Täiendav(ad) Euroopa kaardimakseskeem(id)	22	7 JAEMAKSETE HALDAMINE SEPA PIIRKONNAS	42
2.2 Kaardimakseskeemide eraldamine töötlemisüksustest	24	7.1 SEPA nõukogu	42
2.3 Kaardimakseskeemide vastavus SEPA nõuetele	26	7.2 Lõppkasutajate osalus riigisisestes SEPA kooskõlastuskomiteedes	43
2.4 Raamistiku kujundamine kaardimaketehingute töötlemiseks	27	7.3 Euroopa maksenõukogu juhtimine	43
2.5 Kaartide standardimine	27	7.4 SEPA-alane teavitustöö	44
3 UUENDUSED JAEMAKSETE VALDKONNAS: E-SEPA	28	8 SULARAHATEENUSTE ÜHTLUSTAMINE	45
3.1 Võrguühenduse e-maksete ja m-maksete piiritlemine	28	LISA	47
3.2 Võrguühenduse e-maksete areng	30		
3.3 M-maksete areng	32		
4 JAEMAKSETE TURVALISUS	33		
4.1 Jaemaksete võrdne turvalisus	33		
4.2 Turvanõuete rakendamine maksesektoris	34		
4.3 Üleminek magnetribalt EMV kiipkaartidele	35		

KOKKUVÕTE

Eurosüsteem on jõuliselt toetanud ühtse euro-maksete piirkonna (SEPA) loomist. Alates SEPA kuuenda eduaruande avaldamisest 2008. aasta novembris on SEPA projektis edukalt läbitud mitu tähtsat etappi. Samal ajal ei ole siiski kõigis valdkondades saavutatud piisavaid tulemusi. Käesolev kokkuvõte annab ülevaate eurosüsteemi analüüsisist ja suunistest.

I SEPA KREEDITKORRALDUS JA SEPA OTSEKORRALDUS

Eurosüsteem hindab Euroopa pangasektori saavutusi SEPA krediti- ja otsekorraldusskeemide väljatöötamisel Euroopa Maksenõukogu egiidi all. SEPA otsekorraldusskeemi käivitamist 2009. aasta novembris, millega tehti esimest korda kättesaadavaks piiriüleised otsekorraldused, võib pidada märkimisväärseks saavutuseks.

Samal ajal näitab eeldatust aeglasem SEPA-le üleminek, et õigeaegse ülemineku tagamiseks ei piisa liitumislepingu sõlmimisest ja teenuste kättesaadavusest. Eurosüsteem rõhutab vajadust suurendada teadlikkust SEPAs kõigi kasutajarühmade hulgas ning tõsta SEPA populaarsust sagedaste arveesitajate (st suurettevõtte ja riikide haldusasutused) seas. Makseteenuste kasutajatele tuleks teha kättesaadavaks SEPA krediti- ja otsekorraldusskeemidel põhinevad atraktiivsed teenusepakkumised, võttes arvesse tarbijate ja ettevõtete tegelikke vajadusi. Edaspidi on veel vaja luua SEPA otsekorraldusskeemi pikaajaline ärimudel.

Eurosüsteem loodab, et ELis hakatakse euro-maksete tegemiseks kasutama SEPA krediti- ja otsekorraldusskeeme. Pärast SEPA-le ülemineku lõpptähtaega peaksid euromaksete tegemiseks kasutusele jääma üksnes SEPA krediti- ja otsekorraldusskeemid, mis vahetavad välja riikide senised krediti- ja otsekorraldusskeemid.

2 KAARDID

Edusammud täiendava Euroopa kaardimaksete skeemi loomisel on jäänud loodetust tagasihoidlikumaks. Eurosüsteemi üleskutse sisse

seada täiendav Euroopa kaardimaksete skeem, mis toetaks SEPA konkurentsivõime kaardimakseturu elluviimist, jääb siiski kehtima ning eurosüsteem jälgib jätkuvalt praegust kolme aktiivset algatust turul, andes vajaduse korral tarvilikke suuniseid.

Lisaks kohustustele, mida MasterCard ja Visa Europe on võtnud seoses mitmepoolsete vahendustasudega, on vaja Euroopa Komisjonilt saada kõnealuste vahendustasude kohta täiendavaid suuniseid, äärmisel juhul ka määruse vormis. Samuti tuleb SEPA maksekaartide valdkonnas kõrvaldada muud olulised takistused, mis puudutavad eelkõige skeemide haldamise ja makseid töötlevate üksuste lahushoidmist ning skeemidest sõltumatute maksetöötajate koostalitlusvõime tagamist. Ideaalis tuleks maksete töötlemist lahus hoida ettevõtete tasandil. Skeemidest sõltumatute maksetöötajate koostalitlusvõime tagamiseks kutsutakse Euroopa Maksenõukogu järgima oma 2009. aasta detsembri otsust ajakohastada üleeuroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistikku (PE-ACH/CSM Framework) ning muutma vastavalt SEPA kaardimaksete raamistikku.

Samal ajal on eurosüsteem näinud edusamme kaartide standardimisel, mis on eri stsenaariumides otsustava tähtsusega SEPA maksekaartide valdkonna edendamisel. Osapoolte nõuete edukaks täitmiseks on äärmiselt oluline, et *Euroopa maksesektor – soovitatavalt Euroopa Maksenõukogu – osaleks otsesel ja kooskõlastatud viisil maksekaartide standardimisega tegelevate üleilmsete organite tegevuses. Eelkõige ootab eurosüsteem konkreetseid ettepanekuid Euroopa Maksenõukogu aktiivsema osaluse kohta organisatsioonides EMVCo (Europay Mastercard Visa) ja PCI SSC (Payment Card Industry Security Standards Council).*

Lisaks peaks hiljemalt 2013. aasta lõpuks olema kättesaadav ühtne litsentsimine kogu SEPA piires, st kaartide väljastamine ja litsentside omandamine ei tohiks olla piiratud ühe riigi või piirkonnaga, vaid peab olema aktiivne kogu SEPA alal. Eurosüsteem soovib, et kaartide ja

terminalide turvasertifitseerimiseks SEPA alal loodaks püsiv juhtimisstruktuur ning kutsub Euroopa Maksenõukogu ja CASi (Common Approval Scheme) liikmeid kokku leppima konkreetsetes ettepanekutes.

3 UUENDUSED JAEMAKSETE VALDKONNAS: E-SEPA

Kuna e-kaubandus on kiiresti arenenud ja e-maksete arv on kasvanud ning internetis tehtavate kaardimaksete oluliselt sagenenud pettused valmistavad üha enam muret, peab eurosüsteem vajalikuks, et kogu SEPA piires pakutaks turvalisi ja tõhusaid e-makselahendusi. Ehkki Euroopa Maksenõukogu pikaajalised eesmärgid seoses e-maksetega vastavad eurosüsteemi ootustele, valmistavad Euroopa Maksenõukogu senised vähesed edusammud selles valdkonnas siiski pettumust. Seni on kõige paljulubavamaks algatuseks kolm olulist internetipangapõhist e-makselahendust (eps, iDEAL, giro-pay), et katsetada koostalitlusvõime kontseptsiooni, võttes lähtepunktiks Euroopa Maksenõukogus e-maksete alal tehtu. Eurosüsteem toetab kontseptsiooni katsetamist ja nimetatud kolme skeemi eesmärgi ning eeldab, et need skeemid on soovi korral avatud ka teistele ühendustele/skeemidele. *Lisaks julgustab eurosüsteem pangasektorit igati osalema selle valdkonna arendamises, pakkudes kogu SEPA raames võrguühenduse e-makselahendusi.*

M-maksete valdkonna areng on aga alles algusjärgus. Osapoolte suur arv muudab laiaulatuslike m-makselahenduste arengu veelgi keerukamaks. *Eurosüsteem eeldab, et 2012. aasta keskpaigaks lõpeb Euroopa Maksenõukogu teoreetiline töö selles valdkonnas ning SEPA raames hakatakse tegema klientidele suunatud pakkumisi.*

4 JAEMAKSETE TURVALISUS

Tarbijate ja ettevõtete usalduse saavutamiseks ning kindlustunde loomiseks SEPA suhtes on väga tähtis tagada jaemaksete turvalisus. Pankade riskipõhine lähenemine ei pruugi anda kõige paremaid tulemusi kogu sektori

ulatuses vajaliku turvalisuse saavutamisel, sest ettevõtte riskitaluvus võib erineda üksikisikute riskitaluvusest.

Eurosüsteemi dokumendis „Harmonised oversight approach and oversight standards for payment instruments” selgitatakse lähemalt turvalisuse kontrolliga seotud ootusi. Üldsuse usalduse suurendamiseks maksesüsteemide ja -teenuste suhtes kogu Euroopas tuleks selgemini piiritleda nii turvanõuete määratlemise osapooled kui ka nende esitatavad nõuded. Seepärast toetab eurosüsteem täiendavaid jõupingutusi selleks, et kõik asjaomased ametiasutused ja turuosalisel jagaksid ühist arusaama vajalikest turvanõuetest (nt kahel teguril põhinev identifitseerimine). Lisaks on kavas käivitada foorum turgude arengu jälgimiseks ja turvanõuete täiendava ühtlustamise edendamiseks Euroopas.

Eurosüsteem kutsub turuosalisi üles võtma uusi-meetmeid, et parandada teabeturvet ja vältida maksepettusi. Kaugmaksete puhul peaksid turuosalisel 2012. aasta lõpuks kasutusele võtma ajakohased identifitseerimismeetodid. Koosõlas Europoli seisukohaga magnetriba tuleviku kohta ja toetades sektori jõupingutusi kaarditehingute turvalisuse suurendamisel, mille raames magnetriba asemel hakatakse kasutama EMV kiipkaarte, leiab eurosüsteem, et järkjärgulise ülemineku tagamiseks peavad alates 2012. aastast kõik väljastatud SEPA kaardid olema ainult kiipkaardid. Kui sektor otsustab praktilistel kaalutlustel magnetriba säilitada, tuleb kõrvaldada kõik andmed, mis võimaldavad magnetriba abil tehinguid teha. Seni kuni kõik piirkonnad väljaspool SEPA ei ole veel täielikult EMV-le üle läinud, peab sektor siiski olema valmis pakkuma kaardiomanikele soovi korral magnetribaga kaarte.

5 JAEMAKSETE INFRASTRUKTUURID

Infrastruktuuride koostalitlusvõimet tuleb jätkuvalt parandada, samuti tuleb kõrvaldada olemasolevad takistused. Eurosüsteem kutsub kõiki euroalal tegutsevaid infrastruktuure, kes soovivad järgida SEPA nõudeid, avatud dialoos-

gile koostalitlusvõime saavutamiseks. Lisaks soovivad eurosüsteem Euroopa Maksenõukogul järgida võetud kohustust alustada selget dialoogi infrastruktuuridega. Eurosüsteem loodab, et infrastruktuurid suudavad SEPA nõudeid täita hiljemalt 2012. aasta lõpuks.

6 ÜLEMINEK SEPA-LE

Vaatamata mitme tähtsa etapi läbimisele ei ole isereguleeruva protsessina SEPA-le üleminekul saavutatud soovitud tulemusi. Pangasektor kehtestas SEPA makseinstrumentide üldise kasutuselevõtu tähtajaks 2010. aasta detsembri. Seda tähtaega, mida toetasid ka eurosüsteem ja Euroopa Komisjon, aga ei täideta. Mõistagi on moraalne surve avaldanud vaid piiratud mõju. Seetõttu tuleb SEPA kasutegurite tagamiseks kehtestada SEPA krediti- ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaeg ELi õigusaktiga. Eurosüsteem tervitab Euroopa Komisjoni algatust kehtestada ülemineku lõpptähtaeg ELi määrusega.

Olles teadlik, et ülemineku tegelikud lõpptähtajad määratakse kindlaks tavapärase seadusandliku menetluse käigus Euroopa Parlamendi ja ELi Nõukogu ühisotsusega pärast ELi määruse eelnõu algatamist, loodab eurosüsteem, et SEPA makseinstrumentidele ülemineku kohustuslik ajakava kiirendab protsessi oluliselt ning SEPA krediidikorraldustele minnakse üle 2012. aasta ja otsekorraldustele 2013. aasta lõpuks.

Kui 2012. aastal hakatakse läbi vaatama määrust (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta, soovivad eurosüsteem koos sellega kaaluda ka võrdse tasu 50 000 euro suuruse piirmäära kaotamist.

7 JAEMAKSETE HALDAMINE SEPA PIIRKONNAS

SEPA haldusstruktuuri on parandanud SEPA nõukogu loomine, mis võimaldab nõudlusega seotud kõrgetasemelistel esindajatel ametlikumalt osaleda SEPA arutelus. Lisaks aitab see tõsta avalikkuse teadlikkust SEPAST ja parandab SEPA mainet, hõlbustades seeläbi ka SEPA-le

üleminekut. Nõukogu teeb koostööd riigisiseste SEPA foorumitega, et rakendada erinevates ELi riikides vastu võetud strateegilisi otsuseid.

Eurosüsteem soovib lõppkasutajate esindajate suuremat osalust mõningates riigisisestes SEPAt käsitlevates foorumites ning palub käsitleda jaemaksetega seotud probleeme ja väljakutseid asjakohaselt sotsiaalse dialoogi vormis. Samuti tuleb lõppkasutajaid SEPAGA seotud teemadest tõhusamalt informeerida. Selleks peavad Euroopa institutsioonid, riikide ametiasutused, pangasektor ja riigisiseste SEPA kooskõlastuskomiteede liikmed rakendama koordineeritud ja sihipärast lähenemist.

Eurosüsteem kutsub Euroopa Maksenõukogu üles tugevdama maksealaste uuenduste juhtimist, edendades arendust ja innovatsiooni ka enamiku liikmete toetuseta. Kui seda ei peeta võimalikuks, tuleks huvitatud pankade ja pangandusringkondade kooskõlastatud tegevust toetada väljaspool Euroopa Maksenõukogu pädevust.

8 SULARAHATEENUSTE ÜHTLUSTAMINE

Liikmesriikide keskpankade pakutavate sularahateenuste ühtlustamise rakendusplaani elluviimisel on tehtud edusamme. 2010. aasta juulis esitas Euroopa Komisjon ettepaneku võtta vastu ELi määrus euro sularaha professionaalse piiriülese maanteeveo kohta euroala liikmesriikide vahel. Arendamisel on sularaha deponeerimise ja väljavõtmisega seotud elektrooniline andmevahetus äriklientidega ning liikmesriikide keskpankade tasuta sularahateenustega seotud ühtsed pakendamisstandardid.

SISSEJUHATUS

Eurosüsteem, täites oma kohustust edendada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist, on alates 2002. aastast jõuliselt toetanud ühtse euro-maksete piirkonna (SEPA) loomist. SEPA võimaldab üksikisikutel, ettevõtetel ja riikide haldusasutustel teha asukohast olenemata kogu euroalal sularahata makseid ühelt maksekontolt sama lihtsalt, tõhusalt ja turvaliselt, nagu neid on praegu võimalik teha oma riigi piires. SEPA sai alguse pangasektori turupõhisest algatuses¹, mille eesmärk oli täita määrusega (EÜ) nr 2560/2001² kehtestatud ühesuuruste tasude põhimõttest tulenevaid nõudeid. Täna on SEPA oluliselt avardunud, pidades silmas haldamise ulatust ja huvitatud osapoolte osalust. Selline areng on mõistetav, arvestades, et SEPA ei ole üksnes äriprojekt, vaid on tihedalt seotud poliitiliste ja sotsiaalsete ambitsioonidega püüelda integreerituma, konkurentsivõimelise ja uuenduslikuma Euroopa suunas. Kui makseteenuste õiguslik keskkond on reguleeritud makseteenuste direktiiviga, siis eeskirjade ja standardite ühtlustamisega tegeleb pangasektor. Pärast projekti kavandamisetappi, mida kooskõlastas ja juhtis Euroopa pangasektori isereguleeriv makseteenustega tegelev asutus Euroopa Maksenõukogu, on saanud selgeks, et ülemineku-etapp eeldab majandusagentide tihedamat osalust nõudluse poolel, laiemat haldusstruktuuri ning seadusandlikku tuge.

2008. aasta novembris avaldatud SEPA kuueaastases eduaruandes märkis eurosüsteem, et turuosaliste motivatsioon projektiga seoses näib olevat vähenenud. Tüdimuse ületamiseks ja SEPA projekti edukuse tagamiseks on eurosüsteem püüdnud pakkuda suunavat abi mitte üksnes makseteenuste pakkujatele, vaid ka teistele osalistele nõudluse poolel, näiteks ettevõtetele, riikide haldusasutustele, kaupmeestele ja tarbijatele (nende liitude/organisatsioonide kaudu). Eelduseks oli, et SEPA eesmärke on võimalik saavutada üksnes siis, kui kõik osapooled ühendavad oma jõupingutused. Kõiki osapooli kutsuti üles SEPAs aktiivselt osalema, et tagada selle elluviimiseks vajalike ettevalmistuste õigeaegne lõpetamine ning täielik üleminek SEPA-le.

Alates SEPA kuueaastases eduaruande avaldamisest on SEPA projektis edukalt läbitud mitu tähtsat etappi. Üheks oluliseks sammuks oli SEPA otsekorraldusskeemi käivitamine 2009. aasta novembris, millele eelnevalt tuli lahendada palju keerukaid küsimusi, sealhulgas näiteks pankadevaheliste tasude kehtestamise põhimõtted, teenuste kättesaadavus ja volituste ülekandmine. Edu on saavutatud ka standardimisel. See puudutab kaardimakseid, makseprotsessi kulgemist kliendilt panka (c2b) ja pangalt kliendile (b2c) ning samuti Euroopa e-arvete raamistiku (European E-Invoicing Framework, EEIF) finaliseerimist ja makseteenuste direktiivi rakendamist liikmesriikides.³

Samal ajal ei ole siiski kõigis valdkondades saavutatud piisavaid tulemusi. Üleminek SEPA krediidikorraldusele on kulgenud eeldatust aeglasemalt ning samuti on probleemseid küsimusi seoses kaardimaksete skeemide, maksekaartide töötlemise ja e-maksetega.

Eurosüsteem loodab, et neid küsimusi aitavad lahendada määruse vastuvõtmine SEPA krediidikorraldusele ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaegade kindlaksmääramise kohta ning loodav SEPA nõukogu, mis hakkab reguleerima Euroopa jaemakseteenuste turgu ning kuhu kuuluvad nii pakkumist kui ka nõudlust esindavad huvitatud osapooled. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ka vajadusele tagada SEPA maksete turvalisus, kehtestada SEPA jaemaksete turvalisuse ühtlustatud miinimumtase ning tõhustada SEPAga seotud teabeedastust lõppkasutajatele.

Käesolev aruanne jaguneb kaheks osaks. Esimeses, sissejuhatavas osas keskendutakse

- 1 2002. aasta mais avaldatud valge raamat „Euroland: Our Single Payments Area“. Euroopa Maksenõukogu 17. märtsi 2005. aasta deklaratsioon, vt Euroopa Maksenõukogu 5. aprilli 2005. aasta pressiteade „Transforming Europe’s Payments Landscape“.
- 2 Kehtetuks tunnistatud määrusega (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta ühenduses.
- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiv 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul.

SEPA-le üldises majanduslikus, poliitilises ja ühiskondlikus kontekstis ning käsitletakse SEPA kasulikkust. Teises osas vaadeldakse üksikasjalikumalt eri valdkondi, hinnatakse viimase kahe aasta jooksul tehtud edusamme ning antakse suuniseid edasiseks.

SEPA ÜLDISES MAJANDUSLIKUS, SOTSIAALSES JA POLIITILISES KONTEKSTIS

SEPA makseinstrumente, SEPA infrastruktuuri ja SEPA standardeid käsitletakse sageli iseseisvate teemadena. Siiski ei tohiks unustada, et SEPAt tuleks vaadelda üldises majanduslikus, sotsiaalses ja poliitilises kontekstis – see aitab paremini mõista projektiga seotud nõudeid ja võimalusi.

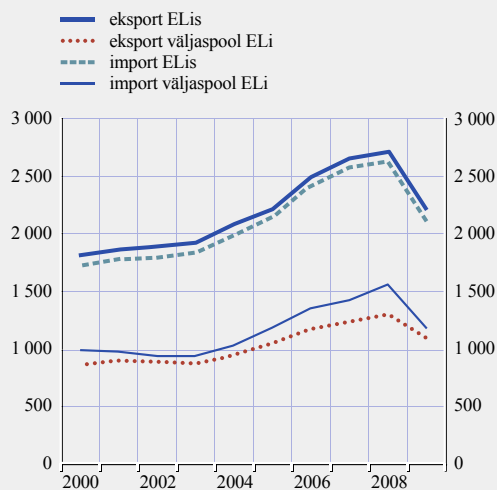
Viimase 50 aasta jooksul on üha tihedam majanduslik lõimitus jõuliselt toetanud poliitilist koosmeelt ja sotsiaalset stabiilsust Euroopas. 1957. aastal pandi Rooma lepinguga nurgakivi ühisturule, et tagada inimeste, kaupade, kapitali ja teenuste vaba liikumine. 1992. aasta Maastrichti lepinguga loodi õiguslik alus Euroopa ühisrahale. Euro võeti kontorahana kasutusele 1999. aastal ning aastal 2002 sai sellest käegakatsutav tegelikkus, sest siis lasti ringlusse euro pangatähed ja mündid. Praegu kasutab kogu euroalal samu pangatähti ja münte juba 330 miljonit eurooplast 16 riigis (alates 2011. aastast on euroala liikmeid 17).

Nende aastate jooksul on kaupade ja teenustega kauplemine ELi riikide vahel pikaajalises keskmises perspektiivis järjest tihenenum (vt joonis 1). Paraku ei ole finantslõimimine sularahata maksete valdkonnas toimunud samas tempos. Piiriüleised maksed kaupade ja teenuste eest on olnud keerukamad ja kulukamad kui riigisisemed maksed. Kahjuks puudub ikka veel sularahata maksete ühtne turg, mis võimaldaks teha piiriüleseid makseid Euroopa piires sama lihtsalt, soodsalt ja tõhusalt nagu neid on praegu võimalik teha oma riigi piires.

Kaupade ja teenustega kauplemine ELi riikide vahel on loonud avarama tegevusruumi Euroopa ettevõtetele ja tarbijatele, kelle tegevus ei ole enam piiratud üksnes omamaise turuga. SEPA loomisega soovitakse sama eesmärki saavutada sularahata maksete valdkonnas. SEPA tõhustab konkurentsi, tuues seeläbi kasu nii Euroopa ettevõtetele ja tarbijatele, kelle valikuvõimalused laienevad ja kes saavad kasu makseteenuste direktiiviga jõustatud tarbijakaitsenõuetest, kui ka makseteenuse pakkujatele, kes saavad oma tooteid ja teenuseid pakkuda laiemale turule.

Joonis 1. Kaubanduse maht ELis ja väljaspool

(2000–2009; miljonites eurodes)

Allikas: Eurostat.
Märkus. ELi ja liikmesriikide kaubandus hõlmab kõiki kaupu, mis lisanduvad aruandva liikmesriigi materiaalsete ressursside varudesse (import) või väljuvad sealt (eksport), kaasa arvatud töötlemiseks mõeldud kaubad. Andmed kaupade kohta esitavad füüsilised või juriidilised isikud.

Lisaks Euroopa lõimumisele toob muutusi kaasa ka innovatsioon. Sellega seoses pakub SEPA rohkesti potentsiaali, mille kasutusvõimalusi ei ole veel jõutud uurida. Mobiiltelefonide, kiibitehnoloogia ja interneti üha ulatuslikum kasutamine on otsustavalt muutnud tänapäevaseid suhtlusviise ning kaupade ja teenuste ostmise meetodeid (vt joonised 2 ja 3). E-kaubandus kasvab jõudsalt ning kasvupotentsiaali on veel palju (vt joonis 4). Paraku on tarbijatel internetikauplustest ja mobiiltelefoni kaudu ostmisel siiski veel piiratud hulgal maksevõimalusi. Kui mõnedes riikides on leitud tarbijate selliste vajaduste rahuldamiseks uuenduslikke võimalusi, siis kogu SEPA ulatuses siiski veel puuduvad laialdaselt kättesaadavad lahendused euromaksete tegemiseks.

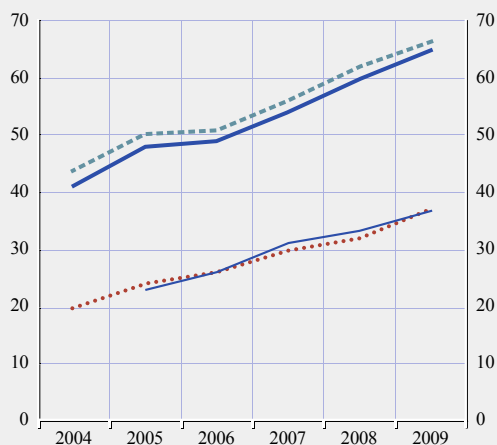
Näib, et tarbijate käitumise edasise arengu mõju alahinnatakse jätkuvalt. Praegu on tekkimas uus interneti- ja mobiilikasutajate põlvkond, kes otsib uusi makselahendusi. Finantsteenuseid hakatakse kasutama uuel moel ning soovitud teenuste saamiseks pööratakse julgelt uuenduslike finants-

Joonis 2. Kodumajapidamiste juurdepääs internetile ja üksikisikute internetiostud euroalal ja ELis

(2002–2009; protsentes)

- juurdepääs internetile ELis (kodumajapidamiste osakaal)
- ... internetiostud ELis (üksikisikute osakaal)
- - - juurdepääs internetile euroalal (kodumajapidamiste osakaal)
- internetiostud euroalal (üksikisikute osakaal)

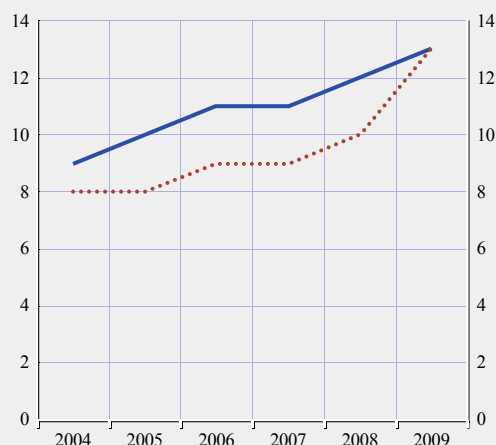

Allikas: Eurostat.
Märkused. Sihtgrupp: kõik kodumajapidamised, kus vähemalt üks liige on vanuses 16–74. Üksikisikud hõlmavad kõiki isikuid vanuses 16–74 (mõned riigid koguvad teiste vanuserühmade kohta eraldi andmeid). Vabatahtlik: isikud vanuses 15 või nooremad ja 75 või vanemad.

Joonis 4. Ettevõtete e-kaubanduse käibe osakaal euroalal ja ELis

(2004–2009; tulu e-kaubandusest / kogukäibe, protsentes)

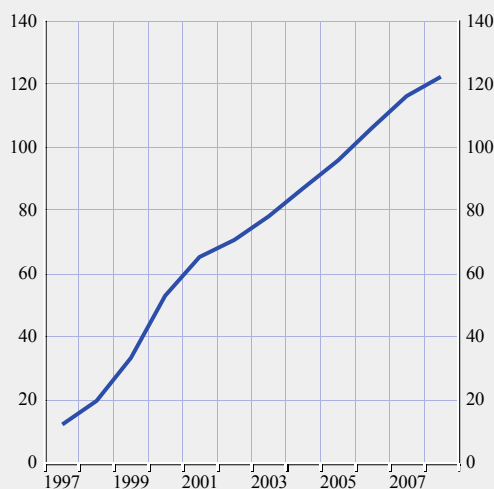
- EL
- ... euroala

Allikas: Eurostat.
Märkused. Sihtrühm hõlmab ettevõtteid, kus on kümme või enam töötajat.
Tulu e-kaubandusest on jagatud kogukäibega.

Joonis 3. Mobiilsidelepingud euroalal ja ELis

(1997–2008; 100 elaniku kohta)

Allikas: Eurostat.
Märkused. Näitab lepingute arvu avalike mobiilsideteenuste pakkujatega. Lepingute arv riigis on jagatud elanike arvuga selles riigis ja korrutatud 100ga. Aktiivses kasutuses olevad ettemakstud telefonikaardid loetakse lepinguteks. Ühel isikul võib olla mitu lepingut.

teenuste pakujate poole. Makseteenuseid hakatakse nägema teistsugusest perspektiivist – uus põlvkond ootab kasutaja vajadustest lähtuvaid lihtsaid ja turvalisi teenuseid, mida saab kasutada ajast ja kohast olenemata. Kui finantsteenuste sektor ei arvesta uue põlvkonna elustiili ja elistustega, võidakse kaotada tähtis kliendirühm.

SEPA eesmärk on edendada jaemaksete valdkonnas nii lõimumist (st kõrvaldada riigisiseste ja piiriüleste euromaksete erinevused) kui ka innovatsiooni (st pakkuda uute maksevajaduste tarbeks uusi makselahendusi, nt e-maksed internetikaubanduses, m-maksed, e-arded jne). Sellega soovitakse suurendada konkurentsi makseteenuste pakujate vahel ning edendada makseteenuste turul tõhusust, turvalisust ja uuendusi, aidates seeläbi kaasa üldise sotsiaalse heaolu parandamisele.¹ Samuti on SEPA

1 Üksikasjaliku analüüsi kohta, mis käsitleb SEPA loomise mõju üldisele heaolule, vt EKP toimetis nr 1140 „SEPA, Efficiency, and Payment Card Competition”, detsember 2009, Wilko Bolt ja Heiko Schmiedel.

tihedalt seotud poliitilise ambitsiooniga liikuda integreerituma, konkurentsivõimelisema ja uuenduslikuma Euroopa ühisturu suunas.²

Nende kõrgetasemeliste ootuste elluviimine lõppkasutaja tasandil näitab, kuidas SEPA toob kasu tarbijatele, kaupmeestele, ettevõtetele ja riikide haldusasutustele. Tarbijad saavad teha SEPA piires euromakseid, kasutades selleks ühte pangakontot ja ühte pangakaarti. Lisaks saadakse kasu uuenduslikest teenustest, mis hõlbustavad maksete töötlemist. Kaupmehed saavad valida suurema hulga töötlemisteenuste pakkujate, terminalide pakkujate ja kaardimakse skeemide vahel ning suurem pakkujatevaheline konkurents võib ühtlasi hakata langetama ka kulusid. Ettevõtetele ja riikide haldusasutustele on võimalik oma eurodes nomineeritud finants tehingud tsentraliseerida ja saada kasu makseprotsesside automatiseerimisest.

SEPA väärrib tähelepanu ka mikromajanduslikul tasandil. SEPA majanduslikku mõju analüüsid keskendutakse liiga sageli üksnes investeerimiskuludele ja SEPA-le ülemineku kuludele ning jäetakse tihti tähelepanuta asjaolu, et jaemaksete valdkond on panganduses oluline tuluallikas. Jaemakseteenustest saadav tulu moodustab kuni 25% pangasektori kogutuludest.³ Erinevalt muudest tuludest on tegu usaldusväärse ja stabiilse tuluallikaga. Lisaks panevad jaemakseteenused sageli aluse panga ja kliendi vahelistele pikaajalistele suhetele. Nende kaudu osaleb finantssektor peaaegu kõigi Euroopa elanike ja ettevõtete igapäevaelus.

Finantskriisi ning sellest tulenenud aeglasema majanduskasvu ja suuremate riskide tulemusel on hakatud paremini mõistma jaepanganduse ja jaemaksete tähtsust pankade korrapäraste ja stabiilsete tuluvoogude allikana. Jaemaksete sektori ja pankade üldise tulemuslikkuse vahel on põhjapanev seos, millest on näha, et pankade tulemuslikkus on parem riikides, kus jaemakseteenuste turg on paremini arenenud.⁴ Samuti aitab jaemakseteenuste turg vastu seista panku ja pankureid ümbritsevatele populistlikele aruteludele ja negatiivsele mainele, säilitades

seeläbi üldsuse usalduse pankade ja finantsüsteemi vastu.⁵

Siiski tuleb märkida, et jaemakseteenustest saadav tulu on küll stabiilne, kuid samal ajal ei tohi seda pidada enesestmõistetavaks, sest sellele avaldavad survet mitmed tegurid. Nende hulgas on Euroopa makseteenuste turgude jätkuvast lõimumisest tingitud kasvav konkurents; kõrge investeringute tase, mis on vajalik klientide nõuete rahuldamiseks ja tehnoloogia arenguga sammupidamiseks, ning konkurentsiasutuste üha kriitilisem hoiak sellistes küsimustes nagu vahendustasud. Osa neist survetest on tegelikult tingitud SEPA loomisest. Seepärast ei ole üllatav, et mõned finantssektoris tegutsejad näevad SEPAs pigem ohtu kui võimalusi.

Samal ajal saab jaemakseteenustest saadavat tulu suurendada, kärpides tegevuskulusid, suurendades sularahata maksete mahtu ning pakkudes uuenduslikke makseteenuseid. Siin tulevad mängu SEPA positiivsed mõjud.

Tegevuskulude vähendamiseks saab rakendada mastaabisäästu. Uuringutest on selgunud, et maksete mahu kahekordistamisel tõusevad tegevuskulud üksnes ühe kolmandiku võrra.⁶ Tõhususest saadavat kasu aitavad suurendada ka makseinstrumentide ja -standardite ühtlustamine ning järkjärguline loobumine riikide senistest maksetoodetest ja -süsteemidest.

Sularahata maksed saavutaksid kogu Euroopas järjepideva kasvu, kui kõik maksete väärtusahelas osalejad, st makseteenuste pakkujad, kaupmehed ja kliendid, teevad kindla otsuse neid aren-

2 Lõimumist ja innovatsiooni jaemaksete valdkonnas käsitleti üksikasjalikult EKP ja Madalmaade keskpanga (De Nederlandsche Bank) ühiskonverentsil „Retail payments: integration and innovation”, 25.–26. mai 2009.

3 Ibid.

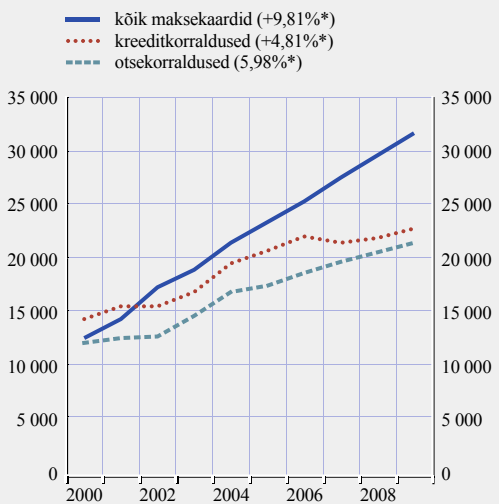
4 Ibid.

5 Üksikasjaliku analüüsi kohta, mis käsitleb jaemakseteenuste sektori ja pankade tulemuslikkuse vahelisi seoseid, vt EKP toimetis nr 1135 „Return to Retail Banking and Payments”, detsember 2009, Iftekhar Hasan, Heiko Schmiedel ja Liang Song.

6 Teemat käsitleti EKP ja Madalmaade keskpanga (De Nederlandsche Bank) ühiskonverentsil „Retail payments: integration and innovation”, 25.–26. mai 2009.

Joonis 5. Kredit- ja otsekorralduste ning kaardimaksete arv ELis

(2000–2009; miljonites)

Allikas: EKP, Statistical Data Warehouse.
 Märkus. Protsendid näitavad ELis aastatel 2000–2009 tehtud tehingute kasvu keskmist aastakasvu liitmäära (Compound Annual Growth Rate, CAGR).
 Aastakasvu liitmäär arvutatakse järgmise valemiga: $CAGR = \frac{(x(t)/x(0))^{1/t} - 1}{1}$, kus t on aastate arv ja x(t) on jooksva aasta väärtus.

dada ja kasutada (vt joonis 5). Makseteenuste pakkujad saavad sularahata maksete tegemist soodustada, tehes SEPA makseinstrumentide kasutamiseks atraktiivseid pakkumisi. Samuti on oluline, et tarbijad ja kaupmehed teaksid, millised kulutegurid kaasnevad konkreetsete maksevahendite (nt sularaha, maksekaardid ja muud e-makseinstrumentid) kasutamisega. See hõlbustab valikute tegemist. 2010. aastal käivitas EKP projekti, mille eesmärk on tõsta üldist teadlikkust eri makseinstrumentide tasuvusest. Sel eesmärgil viib EKP tihedas koostöös mõnede EKPSi keskpankadega läbi uuringut, mis käsitleb jaemaksete maksumust. Uuringu eesmärk on hinnata ja analüüsida eri makseinstrumentide sotsiaalset maksumust. Ühtsel meetodikal põhineva uuringu käigus soovitakse luua järjepidev ja laiaulatuslik raamistik, mis võimaldab võrrelda eri makseinstrumentide kasutamisega kaasnevaid kulusid uuringus osalevates Euroopa riikides.

Üleminek SEPA-le võib Euroopa jaemakseteenuste turgu muuta sama põhjalikult nagu euro kasutuselevõtt. SEPA elluviimine on siiski jätkuv protsess. Globaliseerumine ja moderniseerimine jäävad Euroopa jaemakseteenuste turge mõjutama ka pärast SEPA projekti lõpuleviimist. Areng toob kaasa uusi nõudeid ja võimalusi Euroopa makseteenuste turu kujundamisel. Eurosüsteem jälgib arengut tähelepanelikult ja püüab kaasa aidata muutuste kiirendamisele.

SEPA: TEOORIAST PRAKTIKASSE

I SEPA KREEDITKORRALDUS JA SEPA OTSEKORRALDUS

Eurosüsteem hindab Euroopa pangasektori saavutusi SEPA krediid- ja otsekorraldusskeemide väljatöötamisel Euroopa Maksenõukogu egiidi all. SEPA otsekorraldusskeemi käivitamisest 2009. aasta novembris, millega tehti esimest korda kättesaadavaks piiriüleised otsekorraldused, võib pidada märkimisväärseks saavutuseks.

Samal ajal näitab eeldatust aeglasem SEPA-le üleminek, et õigeaegse ülemineku tagamiseks ei piisa liitumislepingu sõlmimisest ja teenuste kättesaadavusest. Eurosüsteem rõhutab vajadust suurendada teadlikkust SEPAs kõigi kasutajarühmade hulgas ning tõsta SEPA populaarsust sagedaste arveesitajate (st suurettevõtete ja riikide haldusasutused) seas. Makseteenuste kasutajatele tuleks teha kättesaadavaks SEPA krediid- ja otsekorraldusskeemidel põhinevad atraktiivsed teenusepakkumised, võttes arvesse tarbijate ja ettevõtete tegelikke vajadusi. Edaspidi on veel vaja luua SEPA otsekorraldusskeemi pikaajaline ärimudel.

Eurosüsteem loodab, et ELis hakatakse euromaksete tegemiseks kasutama SEPA krediid- ja otsekorraldusskeeme. Pärast SEPA-le ülemineku lõpptähtaega peaksid euromaksete tegemiseks kasutusele jääma üksnes SEPA krediid- ja otsekorraldusskeemid, mis vahetavad välja riikide senised krediid- ja otsekorraldusskeemid.

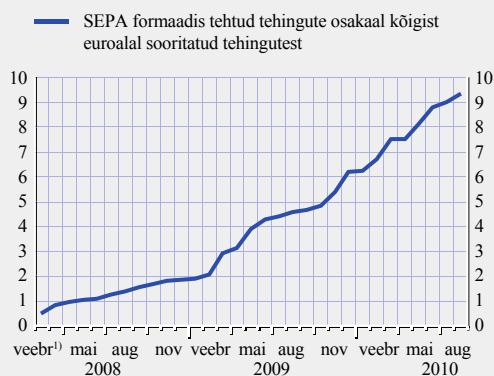
I.1 SEPA KREEDITKORRALDUS

Alates SEPA krediidkorralduse käivitamisest 2008. aasta jaanuaris on SEPA krediidkorraldusskeemiga liitunud arvukalt panku. Praegu kasutab SEPA krediidkorraldusskeemi ligikaudu 4500 panku, kes arveldavad ligikaudu 95% ELi maksetest.

Eurosüsteem on kasutusele võtnud spetsiaalse näitaja, mille abil jälgitakse üleminekut riikide senistelt krediidkorraldusskeemidelt SEPA krediidkorraldusskeemile.¹ Selle näitaja kohaselt on SEPA krediidkorraldusskeemi kasutamine (vt joonis 6) alates skeemi käivitamisest pidevalt laienenud ning selle raames tehtud krediid-

Joonis 6. SEPA krediidkorralduste osakaal kõigist euroalal sooritatud krediidkorraldustest

(2008. aasta veebruarist kuni 2010. aasta augustini, protsentides)

Allikas: EKP.

1) 28. jaanuar – 29. veebruar 2008.

korraldused moodustasid 2010. aasta augustis kõigi krediidkorralduste mahust 9,3%. Seni ei ole kasvutempo siiski oluliselt kiirenud.

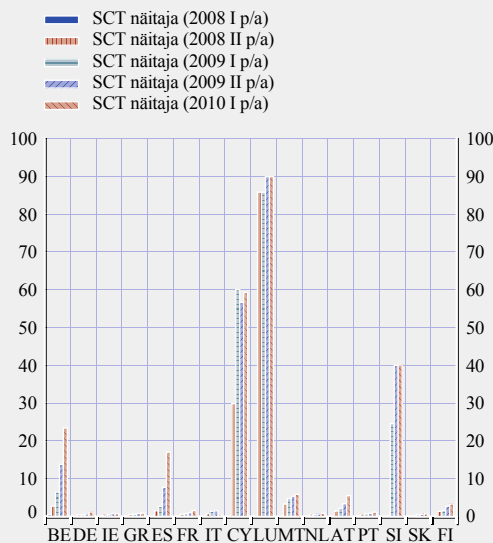
Eurosüsteem hindab SEPA krediidkorralduste üleminekut lisaks euroalale ka riikide tasandil. Riikide vastavad näitajad annavad terviklikuma ülevaate, milline turuosa kuulub igas riigis olemasolevatele toodetele ning kui palju panku on kasutusele võtnud SEPA krediidkorraldusskeemi. Näitajad koostatakse kaks korda aastas ning need põhinevad mitmetel allikatel.² Riikide

1 Tulemused avaldatakse EKP veebilehel aadressil: <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>. Näitaja annab ligikaudse hinnangu SEPA krediidkorraldusskeemi kasutamise kohta. Arvutus põhineb agregeeritud andmetel järgmistest euroala kliiringu ja arvelduse infrastruktuuridest/süsteemidest: CEC; RPS; Dias; Iberpay; SIT/CORE; BI-COMP; JCCTransfer; Equens; STEP.AT; SIBS; Bankart; Euro SIPS ja STEP2. Topeltandmete vältimiseks ei võeta arvesse tehinguid, mis saadetakse infrastruktuuridevaheliste linkide kaudu. Arvesse ei võeta ka krediidkorraldusi sama panga eri kontode vahel (pangasisesed tehingud) ning tehinguid, mis kliiritakse kahe panga vahel või korrespondentpanganduse kaudu.

2 Tulemused avaldatakse EKP veebilehel aadressil: <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>. Andmete kogumise ja näitajate koostamise meetodika määratleti viisil, mis tagab andmete usaldusväärsuse ja hõlbustab võrdlust riikide lõikes. Eelkõige oli oluline, et näitajad hõlmaksid märkimisväärset osa (ligikaudu 80%) vastavas riigis algatatud krediidkorraldustest. Kuna riikide kliiringu- ja arveldussüsteemid on erinevad, koostati riikide näitajad SEPA krediidkorraldusskeemide kohta andmete põhjal, mis käsitlevad kliiringu- ja arveldusmehhanismide kaudu töödeldavaid tehinguid, kahe krediidiasutuse vahel kliiritavaid tehinguid, tehinguid korrespondentpanganduse kaudu ning sama panga eri kontode vahelisi tehinguid (pangasisesed tehingud).

Joonis 7. SEPA krediidikorralduste (SCT) osakaal kõigist krediidikorraldustest euroalal riikide kaupa

(kaks korda aastas saadud andmed, 2008. aasta I p/a kuni 2010. aasta I p/a, protsentides)

Allikas: EKP.
Märkus. Andmed kogutakse kaks korda aastas.

näitajate (vt joonis 7) kohaselt erineb SEPA krediidikorraldusskeemi kasutamine riigiti märkimisväärselt. Värskeimad kättesaadavad andmed (2010. aasta esimese poole kohta) kinnitavad, et pooltes euroala riikides on SEPA krediidikorraldusskeemile üleminekul jätkuvalt marginaalne tähtsus. Tehingute kriitiline hulk on saavutatud üksnes Luksemburgis ja Küprosel, kus üle 50% tehingutest tehakse SEPA krediidikorraldusskeemi raames. Veel kolmes riigis (Sloveenia, Belgia ja Hispaania) on jõutud kahekohaliste näitajateni.

Euroopa Komisjoni 2009. aasta analüüsist³ selgub, et Luksemburgis, Sloveenias ja Belgias kasutasid riikide ametiasutused SEPA krediidikorraldusskeemi oluliselt rohkem kui teistes liikmesriikides. See näitab, kui oluline roll on ametiasutustel SEPA maksete kriitilise hulga saavutamisel. Ülejäänud riikides jäi riikide ametiasutuste SEPA krediidikorraldusskeemile ülemineku näitaja 2009. aastal alla riikide keskmise või oli koguni null. Seega oli 2008. ja 2009. aastal üldiselt vähe ametiasutusi, kes läksid üle SEPA skeemidele. Valdav osa riikide

haldusasutusi keskendus ikka veel SEPAGA ühinemise kavadele ning ei soovinud olla eeskuju näitajateks, kes esimeste seas SEPA makse-instrumentid kasutusele võtavad. Siiski on märke, et 2010. aastal on avalikus sektoris SEPA-le üleminejate arv suurenenud. Seda kinnitab asjaolu, et nii keskvalitsuse kui ka üksikute ametiasutuste tasandil määratakse üha rohkem kindlaks SEPA-le ülemineku lõpptähtaegu. Valdavalt on tegu siiski soovitatavate tähtaegadega, mis põhinevad turgude arengu hinnangul, ja/või nende täitmine sõltub sellest, kas SEPA maksete turuosa on saavutanud teatava kriitilise suuruse.

Üldiselt tuleb märkida, et pangasektori enda püstitatud eesmärk (avaldati eurosüsteemi kuuendas SEPA eduaruandes), mille kohaselt üleminek SEPA krediidikorraldustele pidi saavutama 2010. aasta lõpuks teatava kriitilise taseme, ei ole täidetud. Ehkki liitumislepinguid on sõlmitud arvukalt, valmistavad andmed tegeliku SEPA-le ülemineku kohta (mõõdetuna maksete mahu alusel) siiski pettumuse. On selge, et SEPA-le ülemineku tagamiseks ei piisa liitumislepingute sõlmimisest ja teenuste kättesaadavusest. Ühelt poolt omavad suurt tähtsust pankade edendustöö ja teenusepakkumised ning teiselt poolt tuleb ette valmistada kasutajaid, eelkõige avaliku sektori ja erasektori sagedasi arveesitajaid (nt maksu- ja sotsiaalhoolekandeametused, pensionifondid, kommunaal- ja telekommunikatsiooniettevõtted). Veelgi rohkem puudutab see SEPA otsekorraldusi.

1.2 SEPA OTSEKORRALDUS

SEPA otsekorraldus võeti kasutusele 2009. aasta novembris. Euroopa Maksenõukogu on SEPA otsekorralduse jaoks sisse seadnud kaks skeemi: SEPA üldine otsekorraldusskeem ja SEPA ettevõtetevaheline otsekorraldusskeem. Mõlemal juhul on võimalik kasutada e-volitust.⁴ Praegu arutatakse Euroopa Maksenõukogus kolmanda

³ Vt Euroopa Komisjoni 2009. aasta aruanne „Second annual progress report on the state of SEPA migration in 2009”.

⁴ E-volitust võimaldab välja anda elektrooniliste kanalite kaudu loodud volitusi, kui kasutatakse maksja panga internetipanga teenuseid. Maksja kasutab oma internetipanga kasutajatunnust ja internetipanga sisenemise autentimisvahendeid; täiendavaid identifitseerimisvahendeid ei ole vaja. E-volitust on lisateenus, mida pangad võivad vabatahtlikult klientidele pakkuda.

SEPA otsekorraldusskeemi väljatöötamise üle, kus debiteeritav summa on fikseeritud.

Eurosüsteem on jälginud üleminekut riikide otsekorraldustelt SEPA otsekorraldusskeemidele, kasutades euroala näitajat⁵, mis põhineb samal meetodikal nagu SEPA krediidikorralduste kasutamist kajastav näitaja. Esimestel kuudel pärast SEPA otsekorraldusskeemi käivitamist on SEPA otsekorralduste turuosa olnud ootuspäraselt küllaltki väike, jäädes selgelt alla 1%.

Tagasihoidlikule algusele vaatamata võib SEPA otsekorraldusskeemi käivitamist siiski pidada märkimisväärseks saavutuseks, sest sellega tehti esmakordselt kättesaadavaks makse-instrument, mida saab kogu SEPA piires kasutada nii riigisiseste kui ka piiriüleste otsekorralduste tegemiseks. Saavutusega on tegu ka seetõttu, et SEPA otsekorraldusskeemi väljatöötamine on olnud suhteliselt pikaajaline ja keerukas protsess. Küsimused, mis puudutavad mitmepoolseid vahendustasusid, seniste otsekorraldusvolituste kehtivuse jätkumist SEPA otsekorralduste puhul, pankade valmisolekut SEPA otsekorraldusskeemi kasutuselevõtmiseks ning SEPA otsekorraldusskeemi turvalisust, on kõik osutunud küllaltki keeruliseks.

Probleemne küsimus mitmepoolsete vahendustasude kohta SEPA otsekorraldusskeemis on praegu lahendatud määrusega (EÜ) nr 924/2009⁶ (piiriüleste maksete kohta ühenduses), milles sätestatakse piiriüleste ja riigisiseste otsekorralduste vahendustasud kuni 1. novembrini 2012.⁷ Piiriüleste otsekorralduste puhul kohaldatav mitmepoolne vahendustasu on 0,088 eurot, kui asjaomased makseteenuse pakkujad ei ole kokku leppinud väiksemas tasus. Pankade ühendused, kus riigisiseste otsekorralduste puhul vahendustasu juba kehtib, võivad sama tasu kohaldada ka riigisiseste SEPA otsekorralduste suhtes.

Enne määruse vastuvõtmist 2009. aasta septembris tegid EKP ja Euroopa Komisjon 2009. aasta märtsis ühisavalduse SEPA otsekorraldusskeemi tulevase ärimudeli kohta. Ühisavalduses selgitati Euroopa Komisjoni seisukohta, et pärast 2012. aasta oktoobrit ei saa

riigisiseste otsekorralduste ja SEPA otsekorralduste eest nõutavat üldist mitmepoolset vahendustasu enam õigustatuks pidada ning selline tasu ei oleks ka kooskõlas ELi konkurentsieeskirjadega. Euroopa Maksenõukogu ja Euroopa Komisjoni arutelu SEPA otsekorraldusskeemi pikaajalise ärimudeli üle ei ole seni andnud päris rahuldavat tulemust. 2009. aasta juunis otsustas Euroopa Maksenõukogu, et SEPA otsekorraldusskeemis osalejad võivad sõlmida kahepoolseid kulude jagamise kokkuleppeid. Euroopa Komisjon ja EKP oleksid oodanud Euroopa Maksenõukogu aktiivsemat osalust selle küsimuse lahendamisel ning näevad jätkuvalt vajadust, et finantssektoris tuleb kõnealust tundlikku teemat veel täpsustada. Kuna piiriülesteid makseid käsitleva määrusega nähakse ette üksnes ajutine otsekorralduste tasude mudel, mis kehtib kuni 1. novembrini 2012, ootab finantssektor samal ajal siiski, et Euroopa Komisjon (pärast 2009. aasta novembri konsultatsiooni⁸) annaks suuniseid SEPA otsekorralduste tasude kehtestamise põhimõtete kohta pikemas perspektiivis, et vältida konkurentsiga seotud probleeme.

Olemasolevate otsekorraldusvolituste kehtivuse pikendamine SEPA otsekorraldusskeemis on nüüdseks tagatud kõigis euroala riikides (v.a Saksamaa). Selleks on siseriiklikusse õigusesse üle võetud makseteenuste direktiiv või sõlmitud kokkulepe asjaomaste osapooltega. Saksamaal ühist lahendust alles otsitakse, kuid loodetavasti innustab õiguslik ettepanek SEPA-le ülemineku lõpptähtaja/lõpptähtaegade kohta Saksamaa seadusandjaid ja turuosalisi seda küsimust kiiresti lahendama.⁹

SEPA otsekorraldusskeem võimaldab lisaks paberil volitustele väljastada ka elektrooniliste kanalite kaudu loodavaid volitusi ehk e-volitusi.

5 Tulemused avaldatakse EKP veebilehel aadressil: <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>.

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta ühenduses ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2560/2001.

7 Ibid., artiklid 6 ja 7.

8 IP/09/1666: „Konkurentsimeetmed: komisjon korraldab arutelu ühtse euromaksete piirkonna otsekorraldussüsteemi juhiste eelnõu teemal”.

9 Vt käesoleva aruande osa 6.4 „SEPA-le ülemineku lõpptähtaja määramine”.

E-volituse loomiseks internetipanga teenuste kasutamisel, milleks maksjal on võimalik kasutada oma internetipanga kasutajatunnust ja internetipanka sisenemise autentimisvahendeid. E-volituse võib pakkuda huvi nii sagedastele arveesitajatele kui ka internetikaupmeestele. 2010. aastal tagas Euroopa Maksenõukogu kõigi vajalike eeltingimuste täitmise, et pangad saaksid seda teenust kasutada. E-volituse pilootprojekti käivitamisest esimesena Portugali pangad. Ehkki e-volituse näol on tegemist pankade vabatahtliku lisateenusega, julgustab eurosüsteem pilootprojektist saadud kogemuste põhjal pankasid seda teenust pakkuma, sest see parandab tõenäoliselt SEPA otsekorraldusskeemi mainet maksjate ja makse saajate hulgas ning avardab e-makseteenuste kasutamise võimalusi.

SEPA otsekorraldusskeemiga on juba algusest saati liitunud vähem panku kui SEPA krediidikorraldusskeemiga. See on tingitud asjaolust, et Hispaania, Madalmaade, Portugali, Prantsusmaa ja Sloveenia pangaliidud otsustasid lükata SEPA otsekorraldusskeemi käivitamise edasi 2010. aastasse. Soome pangad soovivad asendada riigisisese otsekorraldusskeemi e-arvetel ja SEPA krediidikorraldustel põhinevate teenustega. SEPA otsekorraldusskeemide käivitamisel ühines nendega 2607 panku, kellest 2366 liitus nii SEPA üldise otsekorraldusskeemiga kui ka ettevõtetevahelise otsekorraldusskeemiga.

Kuna teenuste piiratud ja/või ebaselge kättesaadavus võivad olla kreditoride jaoks SEPA skeemidele üleminekul takistuseks, on teenuste kättesaadavus SEPA otsekorraldusskeemi puhul isegi olulisem kui SEPA krediidikorraldusskeemi puhul. Seetõttu on pangad, kes on seni pakkunud riigisiseseid otsekorraldusi eurodes, kohustatud alates 1. novembrist 2010 võtma pakutavate teenuste hulka ka SEPA üldised otsekorraldused.¹⁰ Paraku – nagu SEPA krediidikorraldusskeemist saadud kogemuste põhjal näha – ei piisa SEPA-le ülemineku tagamiseks siiski liitumislepingute sõlmimisest ja teenuste kättesaadavusest. Kui pangad ei turusta aktiivselt SEPA teenuste pakkumisi ning kui kreditorid ei võta riigisiseste otsekorralduste asemel kasutusele SEPA otsekorraldust, ei avalda maksjate kontode

kohustuslik kättesaadavaks tegemine märkimisväärt mõju SEPA otsekorraldustehingute mahule. Eelkõige peavad kasutajad olema veendunud, et SEPA otsekorraldusskeemis säilib maksjatele vähemalt samaväärne kaitse nagu seniste otsekorraldusskeemide puhul. Uute otsekorralduslepingute sõlmimisel peaksid avaliku ja erasektori sagedased arveesitajad pakkuma maksjatele võimalust teha seniste riigisiseste volituste asemel SEPA otsekorraldusvolitusi.

Ehkki SEPA otsekorraldusskeem põhineb valdavalt riikide senistel edukatel otsekorraldusskeemidel, on siiski tegemist täiesti uue makseinstrumendiga, mis peab alles võitma klientide usalduse. Kahtlemata peavad nii SEPA otsekorraldusskeem kui ka riikide senised otsekorraldused vastama makseteenuste direktiivis sätestatud õiguslikele nõuetele. Mõnes valdkonnas ületab SEPA otsekorraldusskeem kõnealuseid nõudeid, püüdes pälvida klientide suuremat usaldust. Samal ajal tuleb siiski tunnistada, et iseäranis nii tundlikus valdkonnas nagu makseteenused ei pruugi tajutav turvalisus alati vastata turvalisuse tegelikule tasemele.

Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu on korduvalt rõhutanud, kui oluline on tagada, et SEPA makseinstrumendid vastaksid kasutajate tegelikele vajadustele ning pakuksid hindu, teenuseid, turvalisust ja tagatise, mis on vähemalt samaväärsed senistes riigisisestes makseinstrumentides pakutud tasemega.¹¹ Seda seisukohta on jõuliselt toetanud paljud kasutajate liidud, pidades silmas eriti SEPA otsekorraldusskeemi.

Selleks, et tagada edukas üleminek SEPA otsekorraldusskeemile, on oluline, et Euroopa Maksenõukogu (SEPA otsekorraldusskeemi haldajana) ja SEPA otsekorraldusteenuste pakkujad hakkaksid kiiresti tegelema kasutajate tõstatatud probleemidega. Eriti tähtis on see nende klientide jaoks, kes on harjunud esitama otsekorraldusvolitusi pangale (debtor mandate flow, DMF)¹², mitte kreditorile (creditor man-

¹⁰ Ibid., artikkel 8.

¹¹ Vt näiteks ECOFINi nõukogu järeldused, 1. detsember 2009.

¹² Maksja teeb pangale otsekorraldusvolituse kas otse või kreditori kaudu. Volitus säilitatakse maksja pangas.

date flow, CMF)¹³, nagu on tavapärane SEPA üldises otsekorraldusskeemis. Kasutajad peavad olema veendunud, et SEPA otsekorraldusskeemile üleminekul säilivad nende jaoks vähemalt samaväärne kaitse ja tagatised nagu seniste otsekorraldusskeemide puhul. Eurosüsteem kiidab heaks Euroopa Maksenõukogu 2010. aasta märtsi otsuse lisada SEPA otsekorraldusskeemi reeglistikku säte, mille kohaselt maksja pank ja kreditori pank võivad vahetada volitusega seotud teavet enne esimest nõude esitamist (või ühekordset otsekorraldust). Selle teabe alusel saab maksja pank enne esimest nõude esitamist kontrollida otsekorralduse saaja pangaandmeid ning saaja õigust otsekorralduse vastuvõtmiseks. Säte lisatakse tõenäoliselt SEPA otsekorraldusskeemi 2011. aasta reeglistikku.

Eurosüsteem innustab seda võimalust kasutama kõiki makseteenuste pakkujaid, kelle teenuste valikus on otsekorraldused eurodes. Eriti oluline on see riikides, kus praegu kasutatakse saaja korralduse alusel DMF mudelit. Lisaks soovitatakse makseteenuste pakkujatel tõsiselt kaaluda maksjatele teatavate lisateenuste pakumist, et vähendada tarbijajuhenduste kahtlusi ja suurendada tarbijate usaldust SEPA otsekorraldusteenuste vastu. Sellisteks lisateenusteks võivad olla näiteks enne otsekorralduse sissenõudmist otsekorraldusvolitust puudutava teabe kinnitamine maksjale elektrooniliste kanalite kaudu, mida juba kasutatakse panga ja kliendi vahelises suhtluses (nt internetipangandus, pangaautomaadid, tekstisõnumid); võimalus kehtestada otsekorraldustele ülempiir ja/või perioodiline limiit ning võimalus kreditore blokeerida (keelav loend) ja/või autoriseerida (lubav loend).

2010. aasta mais saadetud kirjas kutsusid Euroopa Komisjon ja EKP Euroopa Maksenõukogu (SEPA otsekorraldusskeemi haldajana ja skeemis osalejate esindajana) neid lisateenuseid tõsiselt kaaluma ja hindama, kas ja kuidas oleks kohane lülitada need SEPA üldise otsekorraldusskeemi reeglistikku. Eurosüsteem peab seda soovituselt jätkuvalt oluliseks, sest kõnealuste lisateenuste pakumine juba varases etapis muudaks SEPA otsekorraldusskeemi

tarbijate jaoks veelgi atraktiivsemaks ning tooks kasu kogu Euroopa majandusele.

1.3 NÕUDED SEPA KREEDIT- JA OTSEKORRALDUSTEL PÕHINEVATELE TEENUSEPAKKUMISTELE

Eeldatust aeglasem SEPA krediidikorraldusskeemile üleminekul on näidanud, et tuleb veelgi suurendada kasutajate teadlikkust SEPAST ning tõsta SEPA populaarsust ettevõtete ja riikide haldusasutuste seas. Nagu on rõhutatud eurosüsteemi SEPAga seotud ootustes (vt ka osa 6.3), mis avaldati 2009. aasta mais¹⁴, kuid on jätkuvalt suuresti asjakohased, tuleb kasutajatele kättesaadavaks teha SEPA krediidikorraldusskeemi ja otsekorraldusskeemiga seotud atraktiivsed teenusepakkumised, võttes arvesse tarbijate ja ettevõtete tegelikke vajadusi. SEPA maksete algatamine tuleb muuta vähemalt sama lihtsaks kui seniste makseinstrumentide kasutamine. Eurosüsteem ootab, et makseteenuste pakkujad pakuksid jaeklientidele SEPA makseinstrumentide kasutamisel samu teenuseid (nt püsikorraldused) ja juurdepääsukanaleid (nt internetipangandus) nagu seniste makseinstrumentide kasutamisel. Tuleb tagada, et kõik andmed edastatakse saaja pangale (välja arvatud juhul, kui makse saaja palub pangal kogu teavet mitte edastada või kui riigi õigusaktides on sätestatud, et tundlike andmete, näiteks aadresside edastamine on keelatud). Kui see ei ole riigi õigusaktidega keelatud, peaksid makseteenuste pakkujad muutma IBANi ja BICi klientide jaoks hõlpsalt tuvastatavaks, märkides need koodid arusaadavalt konto väljavõttele, internetipanga kasutajaliidesesse või – riikides, kus maksekaartidel on näha panga- ja kontoandmed – maksekaartidele. Samamoodi peaksid ka kreditorid kasutama BICi ja IBANit mitte ainult piiriülestes tehingutes, vaid ka riigisisestel arvetel ja eeltrükitud maksekorraldustel kooskõlas määrusega (EÜ) nr 924/2009¹⁵ piiriüleste maksete kohta ühenduses.

¹³ Maksja teeb otsekorraldusvolituse kreditorile. Volituse säilitab kreditor.

¹⁴ Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2009/html/pr090327.en.html>.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta ühenduses ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2560/2001.

Klientide nõuete rahuldamiseks oleks otstarbekas pakkuda SEPA üldiste makseinstrumentide alusel vabatahtlike lisateenuseid, mille loomiseks tuleb pankade ühendustel laiendada skeemide reeglistikus määratletud eeskirju ja standardeid. Finantssektor peaks tähelepanelikult jälgima ja võimalust mööda ka kooskõlastama SEPA makseinstrumentide kvaliteeti parandavate vabatahtlike lisateenuste väljatöötamist, et vältida teenuste uut killustatust geograafilisel või pankade ühenduste tasandil. Eurosüsteem jagab Euroopa Maksenõukogu seisukohta, et vabatahtlikud lisateenused ei tohi häirida skeemide koostoimivust ega takistada konkurentsi. Lisateenused moodustavad osa turust ning neid tuleks arendada vastavalt turgude vajadustele. Edaspidi võib Euroopa Maksenõukogu lülitada laialdaselt kasutatavad vabatahtlikud lisateenused SEPA skeemidesse, rakendades maksenõukogu eeskirjades („Scheme management internal rules”) sätestatud muutmismenetlust. Eurosüsteem usub siiski, et Euroopa Maksenõukogu kui skeemi väljatöötaja huvides on täita aktiivsemat rolli vabatahtlike lisateenuste käivitamise protsessis. Seega ei peaks maksenõukogu mitte üksnes jälgima, milliseid lisateenuseid välja kuulutatakse või tegelema skeemi halduskomiteele (Scheme Management Committee) laekunud kaebuste läbivaatamisega, vaid kontrollima ka kavandatavate lisateenuste vastavust skeemide eripäradele, et vältida võimalikke vastuolusid. Samuti tuleks püüda liita eri pankade ühenduste välja töötatud sarnaseid lisateenuseid üheks lisateenuseks, mida toetavad paljud ühendused. Selleks on vaja täpsemalt määratleda vabatahtlike lisateenuste mõiste ning kindlaks määrata nende haldamise viisid ja eelkõige Euroopa Maksenõukogu ülesanded selles protsessis. Kavandatavate või juba olemasolevate vabatahtlike lisateenuste suurema läbipaistvuse tagamiseks peaks Euroopa Maksenõukogu avaldama lingid lisateenuste kirjeldustele pankade ühenduste veebilehtedel (kus teabe üksikasjalikkus ja struktuur võivad väga suurel määral varieeruda) ning looma lisaks ka struktureeritud andmebaasi, mis peaks olema hõlpsalt ligipääsetav Euroopa Maksenõukogu veebilehe kaudu ja võimaldama otsingufunktsioonide

kasutamist. Erinevalt teenusepakkumistest, mida teevad üksikud makseteenuste pakkujad, tuleb pankade ühenduste c2b kanali teenusepakkumised ja menetlused avaldada selguse huvides samade kanalite kaudu.

Kokkuvõttes peaks finantssektor tagama, et makseteenuste kvaliteeti parandavate vabatahtlike lisateenuste pakkumine ei hakka omakorda põhjustama makseinstrumentide killustatust geograafilisel või pankade ühenduste tasandil.

Veel üks eeltingimus, et muuta SEPA atraktiivsemaks eelkõige ettevõtete ja riikide haldus- asutuste jaoks, on pakkuda ühiste sõnumi- standardite teenust lisaks pankadevahelisele domeenile ka kliendi-panga ja panga-kliendi vahelistes kanalites. Euroopa Maksenõukogu on avaldanud SEPA skeemide rakenduseeskirjad, kus antakse juhiseid ISO 20022 XML standardite kasutamiseks maksete algatamisel ja edastamisel ning makseandmete teatamisel. Ülemaailmne Pankadevahelise Finantstelekkommunikatsiooni Ühing (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, SWIFT) on Euroopa Maksenõukogu taotlusel esitanud tehnilised valideerimissuunised, mille alusel pangad saavad hinnata, kas nad rakendavad ISO 20022 XML standardeid kooskõlas Euroopa Maksenõukogu rakenduseeskirjadega. Euroopa Maksenõukogu nõustub, et tehnilistes valideerimissuunistes esitatakse üksnes rakenduseeskirjade tehnilised skeemid ning mõningaid rakenduseeskirjade kasutusreegleid ei olnud võimalik tehniliste skeemidena esitada. See jätab ruumi tõlgendamiseks ning võib kaasa tuua tulemuste lahknevuse. XML standardite rakendamisel ongi riikide lõikes esinenud erinevusi, mille tõttu on sisse seatud konverteerimisteenused.

Killustatust saaks vähendada, täiendades rakenduseeskirju kohustuslike valideerimiskavadega ja ülevaatlike andmefailidega. Seepärast kutsub eurosüsteem Euroopa Maksenõukogu nõudeid täpsutama ning määratlema kohustuslike valideerimiskavade ja ülevaatlike andmefailide mõisted. Lisaks peaks olema kohustuslik

aktsepteerida SEPA maksete jaoks määratletud ISO 20022 XML-sõnumeid, mis on kooskõlas uute kohustuslike valideerimiskavadega.¹⁶

Makseprotsesside automatiseerimine eeldab lisaks maksete algatamist ja edastamist käsitlevatele teadetele ka b2c (pank-klient) standarditud sõnumiteateid. Euroopa Maksenõukogu on koostanud soovitusi, kuidas esitada SEPA krediidikorraldusi ja SEPA otsekorraldusi puudutavaid makseandmeid klientidele suunatud elektroonilistes teadetes kooskõlas ISO standarditega. Soovitusi kohaselt tuleks makse algatamise teade siduda maksekorralduse andmete teadetega. Eurosüsteem analüüsis Euroopa Maksenõukogu mudelit ja leidis, et SEPA krediidikorralduse ja SEPA otsekorralduse teatavate andmeväljade sidumine on lühiajaliselt jätkusuutlik lahendus. Ehkki see mudel ei taga makseteenuste pakkujate teadete ja klientide kasutajaliideste koostoimivust, võimaldab ISO 20022 XML standardi kasutuselevõtt kõnealuseid teateid ja kasutajaliideseid kohandada siiski lihtsamalt kui praeguses kasutus-

keskkonnas. Lühiajaliselt võib see hõlbustada ka ettevõtete üleminekut SEPA-le. Pikemas perspektiivis oleks siiski soovitatav koostada rakenduseeskirjad, kus kirjeldatakse üksikasjalikult sõnumite sisu.

Lõpetuseks ootab eurosüsteem, et nii makseteenuste pakkujad kui ka riikide haldusasutused näitaksid ise eeskujut ja lisaksid oma pakkumiskutsetele viite SEPA kriteeriumidele. Makseteenuste pakkujad ja riikide haldusasutused peaksid hakkama juba enne SEPA-le ülemineku kohustusliku lõpptähtaja möödumist kasutama SEPA makseinstrumente palkade maksmisel ning kaupade ja teenuste tarnete eest tasumisel, või (kui nad ei teosta makseid ise) valima sellised makseteenuste pakkujad, kes pakuvad SEPA makseteenuseid. Samas institutsioonis asuvate kontode tunnuseks tuleks seniste tunnuscodeide asemel kasutada IBANit.

¹⁶ Näiteks ilma XMLi süntaksi muudatusteta (nt juurelementide ümbernimetamine, tekstikonteinerite paigutamine või numeruumide muutmine).

Kokkuvõttes peavad SEPA krediidikorraldusel ja otsekorraldusel põhinevad teenusepakkumised vastama järgmistele nõuetele:

- Finantssektor peaks tähelepanelikult jälgima ja võimalust mööda ka kooskõlastama SEPA makseinstrumentide kvaliteeti parandavate vabatahtlike lisateenuste väljatöötamist, et vältida teenuste uut killustatust geograafilisel või pankade ühenduste tasandil.
- Läbipaistvuse suurendamiseks peaks Euroopa Maksenõukogu looma vabatahtlike lisateenuste ning pankade ühenduste teenuste/tavade struktureeritud andmebaasi, mis võimaldab teha otsinguid ning on kättesaadav Euroopa Maksenõukogu veebilehel.
- Euroopa Maksenõukogu peab määratlema kohustuslikud valideerimiskavad ja ülevaatlilikud andmefailid, et vältida sõnumistandardite killustatust.
- Makseteenuste pakkujatele peaks olema kohustuslik aktsepteerida SEPA maksete jaoks määratletud ISO 20022 XML-sõnumeid, mis on kooskõlas uute kohustuslike valideerimiskavadega.
- Ajal, mil Euroopa Maksenõukogu on lõpetamas ettevalmistusi SEPA otsekorraldusskeemi e-volituse kasutuselevõtuks, julgustatakse panku võtma e-volitused oma teenusevalikusse. See parandab tõenäoliselt SEPA otsekorraldusskeemi mainet maksjate ja makse saajate hulgas ning avarab e-makseteenuste kasutamise võimalusi.

- B2c standarditud sõnumiteadete osas peab eurosüsteem pikemas perspektiivis otstarbekaks koostada asjakohased rakenduseeskirjad, kus kirjeldatakse üksikasjalikult sõnumiteadete sisu ja nähakse ette klientidele suunatud teadete ühtlustatud struktuur.
- Makseteenuste pakkujad ja riikide haldusasutused peaksid ise näitama eeskju ja lisama oma pakkumiskutsetele viite SEPA kriteeriumidele.

2 KAARDID

Edusammud täiendava Euroopa kaardimakskeemi loomisel on jäänud loodetust tagasihoidlikumaks. Eurosüsteemi üleskutse sisse seada täiendav Euroopa kaardimakskeem, mida on vaja SEPA konkurentsiheda kaardimakseturu elluviimiseks, jääb siiski kehtima ning eurosüsteem jälgib jätkuvalt praegust kolme aktiivset algatust turul, andes vajaduse korral tarvilikke suuniseid.

Lisaks kohustustele, mida MasterCard ja Visa Europe on võtnud seoses mitmepoolsete vahendustasudega, on vaja Euroopa Komisjonilt saada kõnealuste vahendustasude kohta täiendavaid suuniseid, äärmisel juhul ka määruse vormis. Samuti tuleb SEPA maksekaartide valdkonnas kõrvaldada muud olulised takistused, mis puudutavad eelkõige skeemide haldamise ja makseid töötlevate üksuste lahushoidmist ning skeemidest sõltumatute maksetöötajate koostalitlusvõime tagamist. Ideaalis tuleks maksekeemide haldamine ja maksete töötlemine lahus hoida ettevõtete tasandil. Skeemidest sõltumatute maksetöötajate koostalitlusvõime tagamiseks kutsutakse Euroopa Maksenõukogu järgima oma 2009. aasta detsembri otsust ajakohastada üleeuroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistikku (PE-ACH/CSM Framework) ning muutma vastavalt SEPA kaardimaksete raamistikku.

Samal ajal on eurosüsteem näinud edusamme kaartide standardimisel, mis on eri stsenaariumides otsustava tähtsusega SEPA maksekaartide valdkonna edendamisel. Osapoolte nõuete edukaks täitmiseks on äärmiselt oluline, et Euroopa maksesektor – soovitatavalt Euroopa Maksenõukogu – osaleks otsesel ja kooskõlastatud viisil maksekaartide standardimisega tege-

levate üleilmsete organite tegevuses. Eelkõige ootab eurosüsteem konkreetseid ettepanekuid Euroopa Maksenõukogu aktiivsema osaluse kohta organisatsioonides EMVCo (Europay Mastercard Visa) ja PCI SSC (Payment Card Industry Security Standards Council).

Lisaks peaks hiljemalt 2013. aasta lõpuks olema kättesaadav ühtne litsentsimine kogu SEPA piires, st kaartide väljastamine ja litsentside omandamine ei tohiks olla piiratud ühe riigi või piirkonnaga, vaid peab olema aktiivne kogu SEPA alal. Eurosüsteem soovib, et kaartide ja terminalide turvasertifitseerimiseks SEPA alal loodaks püsiv juhtimisstruktuur ning kutsub Euroopa Maksenõukogu ja CASi (Common Approval Scheme) liikmeid kokku leppima konkreetsetes ettepanekutes.

2.1 TÄIENDAV(AD) EUROOPA KAARDIMAKSESKEEM(ID)

Eurosüsteem koos Euroopa muude ametivõimudega on juba mõne aasta vältel toetanud mõtet, et SEPA-protsessi tulemusena tuleks luua vähemalt üks täiendav kaardimakskeem, mille juured ja õiguslik alus oleksid Euroopas. Arvestades, et Euroopa maksekaarditurg on piisavalt suur, et keskenduda samal ajal nii konkurentsile, konsolideerimisele kui ka mastaabisäästule, loodab eurosüsteem, et täiendav kaardimakskeem hakkaks Euroopas toimima paralleelselt kahe hästi sisse töötatud ja eduka kaardimakskeemi ehk VISA Europe'i ja Mastercardiga ning pakuks neile konkurentsi. Seetõttu leiab eurosüsteem, et täiendav Euroopa kaardimakskeem on vajalik, et tagada piisav konkurents SEPA kaardimakseturul.

Paljude riikide kaardimakskeemides on otsustatud ühildada oma funktsioonid (co-branding) VISA Europe'i ja Mastercardiga, et tagada

vastavus SEPA nõuetele. Funktsioonide ühildamine on vajalik vahelahendusena, kuni täiendavate kaardimakseskeemide kaudu tekib suurem valikuvõimalus. Vastasel juhul tekib oht, et valdav osa panku võtab riigisiseste skeemide asemel kasutusele ühe kahest Euroopa tasandil juba toimivast skeemist. See vähendaks nii skeemidevahelist konkurentsi ja valikuvõimalusi – kahjustades Euroopa tarbijate ja kaupmeeste huve – kui ka Euroopa pankade otsustusõigust skeemide haldamisel.

Uus Euroopa kaardimakseskeem oleks kasulik nii majanduslikus kui ka poliitilises mõttes. Majanduslikust aspektist aitaks see säilitada tõhususe ja suhteliselt soodsad teenustasud, mida praegu pakuvad paljud riigisisest skeemid. Suureneks konkurents kaardimakseskeemide, maksetöötajate ja pankade vahel, laiendades seeläbi kaardiomanike, kaupmeeste ja pankade valikuvõimalusi. Poliitilisel tasandil aitaks uus kaardimakseskeem mitmekesistada skeemide haldamist ja omandimudeleid. Kui uus Euroopa kaardimakseskeemi loomise püüdlused peaksid luhtuma, kaasneb senistest riigisisestest skeemidest loobumisega oht, et tõhusus väheneb ja suhteliselt soodsad teenustasud kaovad, kaardiomanike, kaupmeeste ja pankade valikuvõimalused vähenevad ning kaardimakseskeemide haldamine ja skeemide omandimudelid muutuvad ühetaolisemaks.

Praegu tegeletakse täiendava Euroopa kaardimakseskeemi loomisega kolme algatuse raames: Euro Alliance of Payment Schemes (EAPS), Monnet' projekt ja PayFair. Kõigi algatuste lähenemisviis on erinev. EAPSi eesmärk on ühendada mitmeid olemasolevaid pangaautomaatide ja makseterminalide skeeme. Euroopa pankade algatatud Monnet' projektis otsitakse võimalusi uue kaardiskeemi loomiseks. Ka pankadest sõltumatu PayFair'i projekti eesmärgiks on luua uus kaardiskeem. Eurosüsteem hoiab tihedat sidet kõigi kolme algatusega, jälgib nende kulgemist ja annab vajaduse korral tarvilikke suuniseid. Kõik eespool nimetatud algatused on alles algusetapis. Õnnestumine eeldab eelkõige keske tähtsusega üksuste otsustavat tegutsemist, pankade toetust ning kasutajate,

eriti jaemüüjate ja tarbijate heakskiitu. Osa panku ei pruugi olla valmis uute algatustega ühinema, sest vajalikke investeeringuid peetakse liiga suureks, soovitakse veel jälgida olukorra arengut või leitakse, et rahvusvahelised skeemid rahuldavad nende vajadusi paremini.

Juba pikemat aega on suurt tähelepanu pälvinud arutelud mitmepoolsete vahendustasude üle. Vaatamata sellele, et MasterCard¹⁷ on võtnud mitmepoolsete vahendustasudega seoses kohustusi EMP-siseste piiriüleste tehingute (nii deebet- kui ka krediitkaarditehingud) osas ning VISA Europe¹⁸ EMP-siseste piiriüleste tehingute ja mõnede liikmesriikide riigisiseste tehingute osas, ei ole arutelude tulemused kõigi osapoolte jaoks siiski veel päris selged. Pankade jaoks on mitmepoolsed vahendustasud kaardiskeemide kasutuselevõtu üheks oluliseks strateegiliseks argumendiks ning seetõttu võib vahendustasudega seotud ebakindlus olla takistuseks uude skeemi investeerimisele. Eurosüsteem jagab arvamust, et selles valdkonnas vajatakse täpsemaid suuniseid ning ootab, et ka Euroopa Komisjon annaks sellesse oma panuse. Äärmisel juhul võiks kaaluda ka määruse vastuvõtmist, nagu tehti näiteks Austraalias, kus võeti vastu vahendustasusid käsitlev määrus.

Liigne keskendumine vahendustasudest laekuvatele võimalikele tuludele võib olla jätnud tähelepanu alt välja tegevuskulud, mida saaks vähendada, suurendades ühtlustamist ja standardimist maksekaartide valdkonnas. Lisaks võivad SEPA maksekaartide projekt ja täiendav Euroopa kaardimakseskeem avaldada positiivset mõju kaardimaksede arvu suurenemisele ning aidata vähendada sularaha käitlemisega seotud kulusid pankade ja kaupmeeste jaoks.

Ühtlasi väärrib märkimist, et samal ajal kui Euroopas ei ole kindlalt tagatud isegi ühe Euroopa kaardiskeemi käivitamine, kavatsevad

17 Vt 1. aprilli 2009. aasta pressiteade „Antitrust: Commissioner Kroes takes note of MasterCard's decision to cut cross-border multilateral interchange fees (MIFs) and to repeal recent scheme fee increases” (IP/09/515).

18 Vt 26. aprilli 2010. aasta pressiteade „Settlement on Visa debit interchange fees aids SEPA”.

näiteks Venemaa ja India võtta eeskuju Hiinast, kus seati 2002. aastal sisse kaardimakskeem China Union Pay. Ehkki kõnealuste riikide olukord on ELiga võrreldes poliitilises ja majanduslikus mõttes ning ka konkurentsi seisukohalt selgelt erinev, kehtivad neid algatusi toetavad olulised kaalutlused ka Euroopas – eesmärgiks on parandada tõhusust ja kasutajate valikuvõimalusi, suurendada konkurentsi ja täita aktiivselt Euroopa makseturgude erinõudeid.

2.2 KAARDIMAKSESKEEMIDE ERALDAMINE TÖÖTLEMISÜKSUSTEST

Kui SEPA piirkonnas soovitakse luua suurema konkurentsiiga maksekaarditurgu, on oluline pöörata tähelepanu põhimõttele, mille kohaselt tuleb lahus hoida makseskeemide haldamine ja maksete töötlemine. See tingimus on SEPA kaardimaksete raamistiku üks põhinõudeid. Kaardiskeemides osalejad peaksid saama vabalt valida nii töötlemisteenuste kui ka kliiringu- ja arveldusteenuste pakkujaid. Pärast SEPA maksekaartide projekti käivitamist 2008. aasta jaanuaris tekkis siiski kahtlusi, kas kõigis kaardiskeemides on töötlemisteenused ja skeemide haldamine üksteisest nõuetekohaselt eraldatud. Mõnede riikide pangaliidud ja/või kaardiskeemid on sisse seadnud enda tõlgendusviisile vastava eraldamisviisi, ning sama on tehtud ka rahvusvahelistes kaardiskeemides. Eraldamisviisid pälvivad sageli konkureerivate skeemide ja töötajate kriitikat. Samal ajal on ka pangaliite, kes on müünud oma töötlemisüksused suurematele ettevõtetele.

Eurosüsteem protsessi edendajana püüab olukorra parandamiseks anda täiendavaid suuniseid ning pakkuda välja kaardiskeemide ja töötlemisüksuste eraldamise ideaalmudeli. Ideaalis tuleks makseskeeme ja maksete töötlemist lahus hoida ettevõtete tasandil. Eelkõige puudutab see operatsioonilisi küsimusi, teabevahetust, finants- ja raamatupidamisküsimusi, äritegevust ja õiguslikke aspekte (üksikasjalikum ülevaade taustinfos allpool). Õigusküsimuste lahushoidmise kohustuse saab kehtestada siiski ainult asjaomane seadusandja.

Ideaalmudeli järgi hoitakse kaardiskeemide haldamine lahus mitte ainult maksekaartide väljaandmise¹⁹ ja omandamise²⁰ töötlemisest, vaid ka tehingute tsentraalsest töötlemisest²¹.

Kui kaardiskeemil ja töötlemisüksustel on sama omanik (näiteks haldusstruktuur), tuleks eraldatuse põhimõtet kohaldada kogu üksuste rühma haldamisel.

Eurosüsteem nõustub, et kaardiskeemide ja töötlemisüksuste eraldamise ideaalmudeli kõigi elementide rakendamine võib olla olemasolevate organisatsioonide jaoks kulukas ja keeruline.

19 Näiteks väljaandja ja ülekandja (switch) vaheline autoriseerimine, maksekaartide tootmine ja personaliseerimine ning infovahetus kaardiomanikuga (nt kontoväljavõtted).

20 Näiteks kaupmehe ja ülekandja vaheline autoriseerimine, makseterminalide tarnimine, haldus ja/või käigushoidmine.

21 Ülekandmise algatamine (switching), kliiring ja arveldamine ning nende funktsioonidega seotud lisandväärtusteenused.

Taustinfo

OPERATSIOONILINE ERALDATUS

Kaardiskeemidega tegelevad üksused ja töötlemisüksused peaksid tegutsema üksteisest sõltumalt nii tehnilises mõttes kui ka personali tasandil. See tähendab, et neil ei tohiks olla ühist tehnilist infrastruktuuri ning kaardiskeemidega tegelevates üksustes ja töötlemisüksustes ei tohiks töötada samad inimesed. Kui üksuste juhid ja töötajad on erinevad, on tagatud, et:

- üksustel ei ole õigust vastastikku mõjutada üksteise eesmärke ja tegevuseeskirju;
- üksused ei saa vastastikku üksteist kontrollida või mõjutada.

Operatsioonilisest eraldatusest hoolimata peaks üksikudel kaardimakseskeemidel olema õigus sätestada teatavaid miinimumnõudeid, mis puudutavad eelkõige operatsioonide usaldusväärsust ja turvalisuse juhtimist või kõnealuse skeemi tehingute töötlemist.

Operatsiooniline eraldatus tähendab ka seda, et kaardiskeemides ei tohiks eelistada teatavaid töötlemisüksusi ning samuti ei tohiks töötlemisüksused eelistada teatavaid kaardiskeeme. Kaardiskeemide teenuseid tuleb pakkuda võrdselt ja eelistusi andmata kõigile kõlblikuks tunnistatud töötlemisüksustele, ning vastupidi.

TEABEVAHETUSE ERALDATUS

Kaardiskeemi ja töötlemisüksuste vahelises teabevahetuses ei tohi anda eelisõigusi üheleegi üksusele. See puudutab näiteks infot kaardiskeemi eeskirjade muudatuste (sh vahendustasusid reguleerivad eeskirjad) kohta ning teavet võrgu testimise või sertifitseerimissüsteemide kohta, mis annaks teatavale töötlejale eelisõigused.

Töötleja peaks olema kohustatud edastama kaardiskeemile üksnes sellist teavet, mis on vältimatult vajalik kaardiskeemi turvalisuse juhtimiseks (vajalik võib olla ka teave konkreetsete tehingute kohta) või arvepidamiseks kaardiskeemi tehingumahtude kohta (vajatakse üksnes agregeeritud andmeid). Kaardiskeem ei tohiks kunagi taotleda teavet muude skeemidega teostatud tehingute kohta (nt ühildatud funktsioonidega (co-branded) maksekaartide puhul).

FINANTS- JA RAAMATUPIDAMISKÜSIMUSTE ERALDATUS

Kaardiskeemidel ja töötlemisüksustel peaks olema eraldi kasumiaruanded ja bilansid. Nende vahel ei tohi olla muid rahavooge peale maksete, mis on seotud skeemide ja töötlejate vaheliste mittekrimineerivate tasudega. Rahalisi vahendeid tuleb hallata eraldi ja (üksteisest) sõltumatult.

Finants- ja raamatupidamisküsimuste eraldatus peaks tagama kaardiskeemide ja (tsentraalsete) töötlemisüksuste finantsõltumatuse ning välistama võimaliku ristsubsideerimise. Kaardiskeemi ja töötlemisüksuste vaheline ristsubsideerimine tuleb välistada, sest see võimaldaks näiteks töötlemisüksusel pakkuda teenuseid soodsama hinnaga kui sellise subsideerimise puudumisel. Samuti saaksid kaardiskeemid alandada hindu tänu oma töötlemisüksuselt laekunud tulule, mis on (osaliselt) tekkinud töötlemistegevusest sellistes turusegmentides, kus kaardiskeem hoiab konkurentsi kontrolli all.

ÄRITEGEVUSE ERALDATUS

Kaardiskeemide ja töötlemisüksuste teenuseid ei tohi koondada kombineeritud teenusteks või muuta üksteisest sõltuvaks (näiteks kui skeemi teatavaid eeskirju kohaldatakse täielikult üksnes juhul, kui osalejad kasutavad konkreetset (tsentraalset) töötlejat). Teenuste kombineerimist ei tohi ühelgi viisil soodustada.

ÕIGUSLIK ERALDATUS

Kaardiskeemid ja töötlemisüksused peaksid tegutsema iseseisvate õiguslike üksustena. Sellega tagatakse, et:

- kaardiskeemide lepingulised kohustused ei muutu siduvaks töötlemisüksuste jaoks ning vastupidi;
- ühtegi üksust ei saa pidada vastutavaks teiste üksuste tegevuse eest;
- kolmandad osapooled saavad sõlmida lepingulisi suhteid eraldi nii kaardiskeemiga kui ka töötlemisüksusega, ilma et nad oleksid kohustatud siduma end mõlemaga.

Nagu SEPA kuuendas eduaruandes juba märgitud, puudutab kaardiskeemi ja töötlemisüksuste eraldatuse nõue eelkõige neljapoolseid kaardiskeeme, kuid seda tuleks võimalikult suurel määral kohaldada ka kolmepoolsete kaardiskeemide suhtes. Eraldatuse nõuet ei peaks siiski kohaldama kaardiskeemide suhtes, mille vastutusvaldkonda kuuluvad nii kaartide väljaandmine kui ka terminalidega seotud teenuste pakkumine, ning selliste kolme osapoollega litsentsipõhiste skeemide suhtes, kus kõigil litsentsiomanikel on kaardiskeemiga lepingulised suhted. Nagu makseteenuste direktiivis sätestatud, ei kohaldata vaba juurdepääsu kriteeriumit kaardiskeemide suhtes, mis tegelevad enda üksuse siseselt nii kaartide väljaandmise kui ka terminalidega seotud teenuste pakkumisega, ning litsentsipõhiste skeemide suhtes. Eurosüsteem ootaks kolme osapoollega kaardiskeemidelt siiski üksikasjalikumaid andmeid nende ärimudelite ja litsentsimiskriteeriumide kohta. Lisaks peaks litsentsiomanikul olema õigus kasutada maksekaartide väljaandmisel ja terminalidega seotud teenuste pakkumisel enda valitud töötlejat. Skeem peaks saama endale jätta üksnes autoriseerimise, kliiringu ja arveldamisega seotud õigused. 2013. aasta lõpuks peaks litsentsiomanikul olema õigus tegutseda aktiivselt kogu SEPA alal.

2.3 KAARDIMAKSESKEEMIDE VASTAVUS SEPA NÕUETELE

2009. aasta märtsis avaldas eurosüsteem SEPA nõuded kaardimakseskeemidele. Kui soovitakse saavutada kaardiskeemide vastavust SEPA nõuetele, tuleb täita Euroopa Maksenõukogu kehtestatud SEPA kaardimaksete raamistiku kriteeriume ning samuti kriteeriume, mis on avaldatud 2006. aasta novembri väljaandes „The Eurosystem’s view of a SEPA for Cards”.

Eurosüsteem ootab, et vajaliku läbipaistvuse saavutamiseks viiks SEPA vastavuskriteeriume täita soovivad kaardiskeemid läbi isehindamise ja avaldaksid tulemused oma veebilehtedel.

Seni on isehindamise tulemused veebilehel avaldanud ja oma keskpangale kättesaadavaks teinud järgmised kaardiskeemid: Activa (Sloveenia), American Express ja Bancomat/PagoBancomat (Itaalia), Cartes Bancaires (Prantsusmaa), Euro 6000 (Hispaania), Girocard (Saksamaa), Karanta (Sloveenia), LaserCard (Iirimaa), MasterCard, Multibanco (Portugal), PIN (Madalmaad), Servired (Hispaania), Sistema 4B (Hispaania) ja Visa.²²

Ka teisi kaardiskeeme, mis soovivad täita SEPA kriteeriume, kutsutakse läbi viima isehindamisi ja avaldama nende tulemusi. Juba avaldatud isehindamiste tulemusi tuleks vajadust mööda ajakohastada.

Eurosüsteem vaatab SEPA vastavuskriteeriumeid ja nõuete täitmise juhiseid vajaduse korral uuesti läbi, võttes arvesse isehindamisi ja muud laekunud tagasisidet, muudatusi Euroopa Maksenõukogu sisse seatud SEPA kaardimaksete raamistikus ning muid arenguid kaardiskeemide turul.

Eurosüsteem tervitab Euroopa Maksenõukogu otsust hinnata ja jälgida SEPA kaardimaksete raamistiku nõuete täitmist.

²² Vt ka <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/compliance/html/index.en.html>.

2.4 RAAMISTIKU KUJUNDAMINE KAARDIMAKSE- TEHINGUTE TÖÖTLEMISEKS

SEPA kuuendas eduaruandes tõdes euro-süsteem, et kaardimaksete töötlemist saaks tõhus-tada, kui kasutada nii SEPA krediidikorralduste ja otsekorralduste kui ka kaardimaksete puhul samu sõnumistandardeid (ISO 20022 XML) ja infrastruktuure. Et paljude kaardiskeemide, pankade ja töötlejate tegelik olukord vastaks paremini SEPA kaardimaksete raamistikus esitatud Euroopa Maksenõukogu strateegilisele visioonile pankade, kaardiskeemide ja töötlejate kohta, tegi eurosüsteem üleskutse välja töötada kaardimaksetehingute töötlemise raamistik. Teise sammuna kutsuti olulisi infrastruktuure sisse seadma tehnilise koostalitluse raamistik, et tagada kaardimaksetehingute töötlemine koos-kõlas SEPA nõuetega.

2009. aasta detsembris tegi Euroopa Maksenõukogu täiskogu otsuse laiendada üle-euroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistikku (PE-ACH/CSM Framework) ka kaardimaksetele ning luua väike rakkerrühm. Seni ei ole siiski edusamme tehtud ja seega ei ole veel alanud ka infrastruktuuridelt nõutavad järeltööd.

Tegevuse ergutamiseks kutsub eurosüsteem Euroopa Maksenõukogu järgima oma 2009. aasta detsembri otsust ajakohastada üle-euroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistikku (PE-ACH/CSM Framework) ning muutma vastavalt SEPA kaardimaksete raamistikku. Lisaks peaks Euroopa Maksenõukogu alustama dialoogi kõigi SEPA kaardimaksete raamistiku nõuetele vastavate kaardiskeemide, töötlejate, omandajate ja väljaandjatega, et kujundada ühine arusaam ühtlustatud eeskirjade ja standardite rakendamise nende asjakohastes eeskirjades ja teenustes. Samuti on tulnud ettepanek tegeleda standardimisalgatuste raames autoriseerimis- ja kliiringuteadete standardite väljatöötamisega. Infrastruktuurid peaksid ise sisse seadma tehnilise koostalitluse raamistiku või järgima olemasolevate raamistike nõudeid. Edaspidi käsitleb eurosüsteem maksekaartide infrastruktuuridele kehtestatavoid SEPA vastavuskriteeriume.

2.5 KAARTIDE STANDARDIMINE

Eurosüsteem tervitab asjaolu, et tänu Euroopa Maksenõukogu kaardimaksete huvirühma (EPC's Cards Stakeholders Group) loomisele on vastutusalad maksekaartide standardimisel hakanud selgemalt jagunema. Kaardimaksete huvirühm alustas tööd 2009. aasta oktoobris ning sinna kuuluvad esindajad järgmisest viiest sektorist: pangad/makseasutused, kaardiskeemid, töötlejad, maksekaartide ja -terminalide tootjad ning jaemüüjad. Huvirühma juhivad ühiselt Euroopa Maksenõukogu ja jaemüüjate esindaja. Kui Euroopa Maksenõukogu vastutab jätkuvalt strateegilise visiooni ja maksekaartidega seotud eeskirjade eest, siis kaardimaksete huvirühm keskendub funktsionaalsetele ning turvalisuse ja menetlustega seotud nõuetele. Huvirühm on võtnud endale vastutuse tegeleda SEPA kaardimaksete standardimist puudutavate nõuete (SEPA Cards Standardisation Volume – Book of Requirements) haldamise ja arendamisega, et ühtlustada kaarditeenustega seotud funktsionaalseid ja turvanõudeid.

Eurosüsteem soovib, et Euroopa Maksenõukogu jagaks selget teavet kõigi kasutatavate ja/või loodavate standardite kohta, mis puudutavad kaardimaksetehingute automatiseeritud töötlemist (makseterminalid ja pangaautomaadid), ning annaks soovitusi, milliseid standardeid kasutada SEPA puhul. Rakendusstandardite ja -spetsifikatsioonide arendamine kuuluvad siiski eri valdkondade (makseprotsessi etapid kaardist makseterminalini, makseterminalist omandajale ja omandajalt väljaandjale ning sertifitseerimine ja tüübikinnitus) standardimisalgatuste vastutusalasse. Praegu tegelevad rakendusstandardite loomisega mitmed algatused, näiteks CIR TWG²³, EPAS²⁴, Berlin Group²⁵ ja ISO. Ehkki

23 CIR TWB (Common Implementation Recommendations Technical Working Group) on Euroopa EMV rakendajate avatud standardimisalgatus, mis toimib Euroopa EMV kasutajarühma ja EMVCo Euroopa nõunike tehnilise viiterühmana.

24 EPAS (Electronic Protocols Application Software) on Euroopas käivitatud mitteäriiline algatus, mille eesmärk on välja töötada interaktsioonipunktides kohaldatavad andmeprotokollid. Projekti raames koostatakse andmeprotokollid makseterminalide haldamise, jaemüügi rakenduste ja omandamiste jaoks.

25 Berlin Group koosneb praegu maksekaarditööstuse 23 suurest ettevõtjast, kes on määratlenud ühised standardid Euroopas kaardimaksetehingute töötlemiseks omandajate ja väljaandjate vahel.

rakendusspetsifikatsioonide arendamisel on saavutatud edu, tuleb veel teha jõupingutusi nende laiaulatuslikuks rakendamiseks. CASi projekti (Common Approval Scheme)²⁶ raames on välja töötatud SEPA turvasertifitseerimise raamistiku rakendusspetsifikatsioonid. Eurosüsteem tervitab tehtud tööd ja käimasolevat pilootprojekti. Euroopa Maksenõukogu on heaks kiitnud SEPA turvasertifitseerimise raamistiku juhtimisega seotud aspektid ja sertifitseerimistegevuse juhtimisega tegeleva organi loomise, kuid konkreetset üksikasjad on veel arutamisel. Eurosüsteem eeldab, et aja jooksul kujuneb välja püsiv juhtimisstruktuur ning ootab Euroopa Maksenõukogu ja CASi liikmete konkreetseid ühissetepanekuid.

Maksekaartide standardimisel tehtud töö kindlatab, et Euroopa osapoolte nõuete täitmiseks on äärmiselt oluline, et Euroopa maksektor – soovitatavalt Euroopa Maksenõukogu – osaleks otsesel ja kooskõlastatud viisil maksekaartide standardimisega tegelevate üleilmsete organite tegevuses. Õiguslike aspekte kõrvale jättes tuleb silmas pidada, et kui ei mõjutata piisaval määral haldusküsimusi, ei ole võimalik avaldada asjakohast mõju ka standardite/spetsifikatsioonide sisule. Eriti negatiivselt väljendub see seoses PCI SSC spetsifikatsioonidega, mis puudutavad makseterminalide (PCI PTS, varem PCI PED) ning andmete salvestamist (PCI DSS). Nendes standardites ei võeta arvesse EMV standarditele üle läinud riikides töödeldavate tehingute eripära ning seetõttu tuleb kõnealustes (Euroopa) riikides teha täiendavaid investeeringuid. EMVCo seisukohalt jäävad Euroopas kehtestatud nõuded täitmata peamiselt seetõttu, et kontaktita ja mobiilsete makselahenduste valdkonnas ei ole tehtud piisavalt edusamme. Selle põhjuseks on asjaolu, et tegevus ei toimu mitte EMVCo, vaid rahvusvahelise kaardiskeemi tasandil.

Seega ootab eurosüsteem konkreetseid ettepanekuid Euroopa Maksenõukogu aktiivsema osaluse kohta organisatsioonides EMVCo ja PCI SSC. Alternatiivse võimalusena võiksid Euroopa kaardiskeemid osaleda hästi kooskõlastatud ja otsesemal viisil nimetatud organisatsioonide tegevuses.

3 UUENDUSED JAEMAKSETE VALDKONNAS: E-SEPA

Kuna e-kaubandus on kiiresti arenenud ja e-maksete arv on kasvanud ning internetis tehtavate kaardimaksete oluliselt sagenenud pettused valmistavad üha enam muret, peab eurosüsteem vajalikuks, et kogu SEPA piires pakutaks turvalisi ja tõhusaid e-makselahendusi. Ehkki Euroopa Maksenõukogu pikaajalised eesmärgid seoses e-maksetega vastavad eurosüsteemi ootustele, valmistavad maksenõukogu senised vähesed edusammud selles valdkonnas siiski pettumust. Seni on kõige paljulubavamaks algatuseks kolm olulist internetipangapõhist e-makselahendust (eps, iDEAL, giro-pay), et katsetada koostalitlusvõime kontseptsiooni, võttes lähtepunktiks Euroopa Maksenõukogus e-maksete alal tehtu. Eurosüsteem toetab kontseptsiooni katsetamist ja püüdlusi rakendada nimetatud kolme skeemi ning eeldab, et need skeemid on soovi korral avatud ka teistele ühendustele/skeemidele. Lisaks julgustab eurosüsteem pangasektorit igati osalema selle valdkonna arendamises, pakkudes kogu SEPA raames võrguühenduse e-makselahendusi.

M-maksete valdkonna areng on aga alles algusjärgus. Osapoolte suur arv muudab laiaulatuslike m-makselahenduste arengu veelgi keerukamaks. Eurosüsteemi ootuste kohaselt lõpeb Euroopa Maksenõukogu teoreetiline töö selles valdkonnas hiljemalt 2012. aasta keskpaigas ja vastavaid algatusi asutakse rakendama kooskõlas selle töö tulemustega, et vältida killustatust ja edendada klientidele suunatud pakkumiste arengut kogu SEPA piirkonnas.

3.1 VÕRGUÜHENDUSE E-MAKSETE JA M-MAKSETE PIIRITLEMINE

E-makseid võib üldjoontes määratleda elektrooniliselt algatatud, töödeldud ja saadud maksetena. Interneti kiire areng alates 1990. aastatest

²⁶ CAS (Common Approval Scheme) algatuse eesmärk on ühtlustada maksekaartide ja makseterminalide turvanõudeid ja sertifitseerimismenetlusi. Euroopa kaardiskeemid käivitasid CASi 2004. aastal. Praegu osalevad algatuses mitmed Euroopa heaskiiduorganid (nt PAN Nordic Card Association ja UK Cards Association) ning rahvusvahelised kaardiskeemid (American Express, MasterCard ja VISA).

on loonud vajaduse makseinstrumentide järele, mis võimaldaksid osta digitaalseid või reaalseid kaupu ja teenuseid interneti kaudu. Selliseid elektrooniliselt algatatud makseid nimetatakse tavaliselt e-makseteks. Kuna pangad ei paku piisavalt sobivaid teenuseid, on turule ilmunud uued teenusepakkujad. Eriomaste elektrooniliste maksesüsteemide areng on olnud e-kaubanduse edu loogiliseks jätkuks.

Võrguühenduse e-maksed on maksed, mille puhul internetikauplustest digitaalseid või reaalseid kaupu ja teenuseid ostes edastatakse kliendi ja makseteenuse pakkuja vahel makseandmed ja maksekorraldus elektrooniliselt, st interneti kaudu.

Määratlus ei hõlma makseid, mida maksja vaid algatab internetipanga vahendusel, st makse ei ole osa elektroonilisest ostmisprotsessist. Seega ei peeta selle määratluse alusel e-makseks näiteks krediidikorraldust, mille maksja on esitanud oma internetipanga kaudu. Sama kehtib ka tavapäraste maksete (näiteks sularahas tasumine kauba kättetoimetamisel) puhul. Samuti ei loeta e-makseks e-arve (elektroonilist) tasumist, sest samal ajal ei toimu elektroonilist ostmisprotsessi.

Internetti ligipääsuks kasutatud vahendil (lauaarvuti, sülearvuti, *netbook*, mobiiltelefon) ja/või teenuse tehnoloogial vahet ei tehta. *Kui makseandmed edastatakse ja kinnitatakse interneti kaudu, loetakse seda võrguühenduse e-makseks ja mitte m-makseks.*

Mobiiltelefonidel on olnud uuenduste ajaloos erakordne edu, mis ületab isegi interneti menu. Üha rohkem on riike, kus mobiiltelefonide arv ületab juba rahvaarvu. Mobiiltelefonid ei ole ainult tööstusriikide nähtus, vaid on laialt levinud ka arenevates riikides. Kuna paljud kannavad paremat hoolt oma mobiiltelefoni kui rahakoti eest ja mobiiltelefonide tehnoloogilised võimalused on arvukad, on see andnud tõe püüdlustele arendada mobiiltelefonipõhiseid maksesüsteeme nii võrguühenduse tarbeks kui ka väljaspool kasutamiseks.

Kui klient ostab võrgus või võrguväliselt teenuseid ja digitaalseid või reaalseid kaupu, edastatakse ja/või kinnitatakse m-maksete puhul makseandmed ja maksekorraldus kliendi ja makseteenuse pakkuja vahel mobiilside ning andmeedastustehnoloogia (nt telefoniside, tekstisõnumid või lähiväljaside) abil mobiiliseadme kaudu. M-makseid algatatakse, kinnitatakse ja/või saadakse mobiiliseadme abil, kasutades klahvistikku või puutetundlikku ekraani (kaugmaksete puhul) või kontaktita raadiotehnoloogiat (nt lähiväljaside või Bluetooth) kontaktita mobiilmaksete puhul.

M-maksed võib jagada kontaktita makseteks ja kaugmakseteks. Kontaktita makse puhul asuvad maksja ja makse saaja (või saaja terminalid, nt müügiautomaadid, parkimisautomaadid, ühistranspordi piletimüügiautomaadid) samas kohas (seetõttu nimetatakse selliseid makseid tihti ka lähimakseteks). Kaugmakse puhul see tavaliselt nii ei ole.

Määratlus ei hõlma kontaktita kaardimakseid (mis kasutavad samuti lähiväljaside tehnoloogiat), mida algatatakse mitte mobiiliseadme kaudu, vaid maksekaarti kasutades. Samuti ei loeta m-makseteks makseid, mis oma olemuselt on võrguühenduse e-maksed, st mille puhul kasutatakse ülekanalana interneti, hoolimata sellest, et nende sooritamiseks kasutatakse mobiiltelefoni. Selline selgitus on vajalik eelkõige seetõttu, et mobiiliseadmed (nt nutitelefonid) pakuvad kohest internetiühendust peaaegu igal ajal ja igas kohas. Kui tegu on hübriidlahendustega, mida algatatakse võrgus (nt sisestades mobiiltelefoni numbri) ja autoriseeritakse mobiiltelefoni kaudu (nt sisestades mobiiltelefoni PIN-koodi), peaks olema määravaks klientide väljakujunenud arvamus ja neid makseid tuleks lugeda mobiilimakseteks.

Uuenduslike maksete arengust tulenevalt otsustasid EKP ja ELi riikide keskpangad viia läbi uue internetipõhise e-SEPA uuringu eesmärgiga jälgida ja tuvastada makseuuenduste turu aren-

gut ja suundumusi. Eelnevad uuringud viidi läbi 2004., 2005. ja 2006. aastal.²⁷

3.2 VÖRGÜÜHENDUSE E-MAKSETE ARENG

Euroopa riikide internetiturgude areng on ikka veel ebaühtlane ja Euroopa elanikud ei saa täiel määral kasutada ühtse digitaalse turu eeliseid. Viimase saavutamiseks tuleb kõrvaldada õiguslikud tõkked ning edendada elektroonilisi makseid ja arveid, vaidluste lahendamist ning klientide kindlustunnet. Seetõttu tuleb Euroopa Komisjoni dokumendi „Euroopa digitaalne tegevuskava”²⁸ kohaselt kindlaks määrata kuupäev elektrooniliste maksete ühtsele turule üleminekuks. Praegu teeb Euroopa Liidus vaid 8% internetikauplustest ostjatest oma ostud teisest riigist. Euroopa Komisjoni läbiviidud uuringu kohaselt ebaõnnestub 60% internetikaubanduse piiriüleste tellimustest tehnilistel või õiguslikel põhjustel, näiteks seetõttu, et ei aktsepteerita teises riigis välja antud krediitkaarti.²⁹ Internetikaupmeestel on vaja pakkuda koheselt kättesaadavaid makseviise, mis võimaldavad ostja isiku nõuetekohaselt identifitseerida. Internetipangapõhised maksed on siinjuures heaks lahenduseks. Euroopas e-kaubanduse ja postitellimustega tegelev liit EMOTA (European E-Commerce and Mail Order Trade Association) tervitab kõiki algatusi, mis aitavad kaasa internetipangapõhiste maksete kasutuselevõtule Euroopa piiriüleises kaubanduses.³⁰

Kaardimaksed, mis on endiselt kõige levinum vahend e-maksete tegemiseks, ei ole kindlasti kõige sobivam kaugmaksete tegemise viis, kui ei rakendata täiendavaid turvamenetlusi, nagu näiteks paindlik identifitseerimine. Seda kinnitab ka pettuste murettekitav sagenemine selliste maksete puhul, mille tegemiseks ei pea esitama kaarti (vt ka 4. peatükk jaemaksete turvalisuse kohta). Lisaks aktsepteerivad internetikauplused tihti vaid ühte või kahte (peamiselt rahvusvahelist) kaardimaksekeemi. Seetõttu peavad paljud tarbijad, kes ei saa (kuna internetikaupmehed ei aktsepteeri nende kaarti) või ei taha (turvalisuse kaalutlustel) kasutada internetikauplusest ostmiseks kaarti, kasutama vähem tõhusaid ja kallimaid makseviise (nt sularahas tasumine kauba kättetoimetamisel). Samas on paljudel sellistel

tarbijatel juba juurdepääs internetipangandusele, seega võiksid nad kasutada SEPA raames võrguühenduse e-makselahendusi. Arvestades, et internetipanganduse levik peaks veelgi suurenema, ei tohiks jätta tähelepanuta võimalust luua nii klientidele kui ka makseteenuse pakkujatele lisandväärtusi.

Eurosüsteem tervitab ECOFINi 2. detsembri 2009. aasta järeldusi uuenduslike maksete kohta ja jagab üleskutseid, mille ECOFIN esitas finantssektorile võrguühenduse e-maksete ja mobiilmaksete lahenduste loomiseks ning pankadele ja makseteenuste pakkujatele e- ja m-makseteenuste arendamiseks ning aktiivseks turustamiseks.

Euroopa Maksenõukogu on tegelenud e-maksete arendusega ligikaudu kuus aastat. Praegu kujundatakse välja raamistikku, milles sätestatakse eeskirjad ja standardid võrguühenduse e-makseskeemidele, mis kasutavad SEPA kredittkorraldust, hõlmates maksegarantiid internetikaupmeestele. SEPA e-maksete raamistiku esimene eesmärk on lihtsustada (kredittkorraldusel põhinevate) internetikaupmeeste maksegarantiiga e-maksete tegemist. Raamistik peaks võimaldama olemasolevatel ja tulevastel võrguühenduse e-makseskeemidel (kaalukaimad olemasolevad skeemid on iDEAL Madalmaades³¹, eps Austrias³² ja giropay Saksamaal³³) omavahel sõnumeid vahetada. See võimaldab kliendil maksta oma internetipanga kontolt teise riigi internetikaupmehele, kusjuures kliendi ja kaupmehe pank ei pea olema sama makseskeemi liikmed.

27 2005. ja 2006. aastal läbi viidud uuringu tulemused on kättesaadavad aadressil <http://www.esepa.eu>.

28 „Euroopa digitaalne tegevuskava”, KOM/2010/245, 19. mai 2010.

29 Vt http://ec.europa.eu/consumers/strategy/docs/EC_e-commerce_Final_Report_201009_en.pdf.

30 Vt <http://www.emota.eu/images/stories/emotapositiononlinepayments2009.pdf>.

31 2009: 45,4 miljonit tehingut koguväärtusega 3,4 miljardit eurot, 2010. aastal peaks tehingute arv 50% suurenema.

32 2009: 1,7 miljonit tehingut koguväärtusega 120 miljonit eurot, 2010. aastal peaks tehingute arv 20% suurenema.

33 2009: 4,6 miljonit tehingut koguväärtusega 290 miljonit eurot, 2010. aastal peaks tehingute arv 30% suurenema.

2009. aasta septembris otsustas Euroopa Maksenõukogu täiskogu, et SEPA e-maksete raamistiku pikaajaline eesmärk on täielik kättesaadavus tarbijatele. Maksenõukogu kohaselt on selle saavutamiseks vaja, et:

- i) kõik SEPA e-makseskemid, mis vastavad Euroopa Maksenõukogu määratletud minimaalsetele kriteeriumidele, oleksid kaasatud raamistikku;
- ii) kõik SEPAs osalevad pangad oleksid (vähemalt) ühe SEPA e-maksete raamistikku kuuluva e-makseskemi liikmed;
- iii) kõik kontode omanikud SEPAs saaksid teha SEPA e-makseid;
- iv) e-makseskemid kasutaksid SEPA logo, mis tagab kasutajatele SEPA piires ühtse kogemuse.

Raamistiku pikaajalised eesmärgid on üldjoontes kooskõlas eurosüsteemi ootustega. Probleemiliseks peetakse aga Euroopa Maksenõukogu seisukohta, et need eesmärgid on täielikult vabatahtlikud ja neid ei kavatsena muuta kohustuslikuks maksenõukogu otsustega. See võib tekitada kooskõlastusprobleeme ja viia selleni, et enamik ringkondi ja turuosalisi otsustavad äraootava lähenemise kasuks. Muret suurendab veelgi Euroopa Maksenõukogu 2010. aasta alguses tehtud uuring, mille kohaselt Euroopa pangandusringkondade huvi e-maksete raamistiku kasutuselevõtu vastu on suhteliselt vähenenud. Mõned ringkonnad kardavad isegi, et atraktiivsete e-makselahenduste arendamine vähendab maksekaartidest saadavat tulu, seega eelistavad nad jätkata kaardipõhiste lahenduste pakkumist e-maksete tegemiseks.

Jätkusuutmatute ja vähem tõhusate makseinstrumentide arvukas kasutamine e-maksete tegemisel ja mitmete osapoolte üleskutse Euroopat hõlmavate lahenduste arendamiseks näitab, et internetipangapõhiste alternatiivsete e-makselahenduste järele valitseb tõeline vajadus. Kõigepealt tuleb eurosüsteemi hinnangul muuta

olemasolevad skeemid koostalitlusvõimelisteks, võimaldades vahetada garanteeritud makseid ka siis, kui maksja ja makse saaja osalevad erinevates skeemides. Koostalitlusvõime peab põhinema läbipaistvusel ja avalikel standarditel, kasutades võimalikult ulatuslikult olemasolevaid SEPA standardeid (näiteks ISO 20022 XML, IBAN, BIC). Austria, Saksamaa ja Madalmaad arutavad praegu võimalust katsetada oma skeemide koostalitlusvõimet, võttes lähtepunktiks Euroopa Maksenõukogu e-maksete alal tehtu. Eurosüsteem toetab kontseptsiooni katsetamist ja eeldab, et kõnealused kolm skeemi avatakse soovi korral ka teistele ühendustele/skeemidele.

Koostalitlusvõime peab olema nähtav ka internetist ostjatele (nt ühise kaubamärgi kasutamise kaudu). Pangad, kes pakuvad küll internetipanga teenuseid, kuid mitte internetipangapõhiseid e-makseid, peaksid hakkama oma klientidele võimaldama ka viimati nimetatud teenuseid. Selle asemel, et arendada ettevõttesisestel standarditel põhinevaid skeeme, tuleks pankadel oma skeemi ülesehitusel kasutada avalikke standardeid või ühineda juba olemasoleva skeemiga. Selleks, et suuta konkureerida alternatiivsete e-makselahendustega ja edendada piiriülest e-kaubandust euroalavälistes ELi riikides, ei tohiks internetipangapõhised teenused piirduda ainult maksetega eurodes, vaid võimaldama tehinguid erinevates vääringutes.

Skeemide koostalitlusvõimet ei tohiks takistada põhjendamatud tõkked. Asjakohane juhtimine peab tagama, et võrguühenduse e-maksetest vähem huvitatud pangad/pangaliidud ei pidurdaks edumeelsete ringkondade arengut. Keskmise ja pika aja jooksul peaks koostalitlusvõimega kaasnema äritegevuse eeskirjade ja tehniliste rakenduste ühtlustamine. Konkurentsi puudumise ärahoidmiseks tuleb võtta asjakohaseid meetmeid, et hoida makseskeemid lahus maksete töötlemisest.

Eurosüsteem julgustab maksesektorit pöörama igati tähelepanu võrguühenduse e-maksetele, mis on Euroopa e-kaubanduse konkurentsivõime edendamise seisukohalt oluline valdkond.

3.3 M-MAKSETE ARENG

Arvestades mobiiltelefonide laia levikut kogu Euroopas ja võimalust algatada makseid mobiiltelefoni abil, on m-maksed ideaalseks stardipakuks SEPA makseinstrumentidele.

Praegu tegelevad Euroopa Maksenõukogu ja muud ühendused, nagu Mobey foorum, m-maksete keskkonna loomiseks vajalike teoreetiliste eeltingimuste väljatöötamisega. Samal ajal on SEPA raames käivitatud mitmeid katseprojekte. M-makselahenduste ulatuslikku rakendamist kogu SEPA piires ei ole siiski veel näha.

2010. aasta juulis avaldas Euroopa Maksenõukogu esimese nn valge raamatu, milles kirjeldatakse m-makseid üldiselt ja käsitletakse üksikasjalikumalt mobiiltelefoni abil tehtavaid kontaktita kaardimakseid. Lisaks on maksenõukogu ja Groupe Speciale Mobile Association (GSMA) koostanud dokumendi, milles antakse ülevaade maksesüsteemi väljalaskja (pangad) ning mobiilivõrgu operaatorite rollidest ja vastutusest, pakkudes ja hallates m-kaardimaksete rakendusi mobiiltelefoni kiipkaardil (Universal Integrated Circuit Card, UICC).

Eurosüsteem hindab Euroopa Maksenõukogu tööd m-maksete valdkonnas. Mobiililahenduste kiire arengu ja rakendamise võimaldamiseks ning piiratud (geograafilise) ulatusega siselahenduste vältimiseks tuleks põhitähelepanu siiski pöörata käegakatsutavamate tulemuste saavutamisele lähikuudel. Seega peaks Euroopa Maksenõukogu andma turuosalistele ühest teavet selle kohta, millal kavatsetakse avaldada väljakuulutatud rakendussuunised m-maksete, eelkõige: i) kontaktita SEPA m-kaardimaksete; ii) kaugmaksetena tehtavate SEPA m-kaardimaksete ja iii) kaugmaksetena tehtavate SEPA m-kreeditoralduste kohta. Hinnates Euroopa Maksenõukogu m-maksete alal tehtut, eeldab eurosüsteem, et töö m-maksete valdkonnas on praeguses ulatuses lõpetatud hiljemalt 2012. aasta keskpaigaks.

Töö õigeaegselt lõpetamiseks peaks maksenõukogu kasutama võimalikult suurel määral juba (nt sektori ühenduste poolt) tehtut. Seoses sellega

hindab eurosüsteem Euroopa Maksenõukogu püüdlust tagada kõigi kasutatud materjalide ja standardite kättesaadavus (õiglastel) mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, nagu on sätestanud Euroopa Komisjon.

Seoses m-maksete valdkonna tähtsustamisega hindab eurosüsteem maksenõukogu otsust analüüsida kõigepealt kontaktita m-makseid ja seejärel kaugmaksetena tehtavaid m-makseid. Eurosüsteem on siiski seisukohal, et teoreetilisele tööle ei pruugi tingimata järgneda m-makselahenduste tegelik rakendamine, kuna kontaktita m-maksetega võrreldes tuleb kaugmaksetena tehtavate m-maksete rakendamiseks teha väiksemaid infrastruktuuriga seotud investeeringuid.

Lisaks võivad m-maksete laialdasele tunnustamisele kaasa aidata ettemakselahendused. Ettemakselahendused aitavad kaasa ka e-maksete käivitamisele piirkondades, kus tehakse valdavalt väikeseväärtuselisi makseid sularahas. Seega peaks Euroopa Maksenõukogu selle m-makseviisiga vähemalt arvestama ja pakkuma juhiseid, kuidas võiks see sobituda olemasolevate SEPA kaardimaksete ja SEPA kreditoraldustega.

Laialt tunnustatud m-makselahenduste areng sõltub muu hulgas suurel määral otsusest leida kindel ja võimas turvaelement, kooskõlastatud standardite arendamisest ja kindlustunde loomisest mobiilsidekeskkonnas. Näib, et Euroopa Maksenõukogu ja mobiilivõrgu operaatoreid esindav GSMA eelistavad turvaelementidest UICC kiipkaarti. Sellegipoolest tuleks ka teisi alternatiive põhjalikult analüüsida. Eurosüsteemil ei ole turvaelemendi valiku osas eelistusi, kui valitud lahendus pakub piisavat turvalisuse taset ja pankadel on piisav mõju selle haldamise üle.

Seoses standardimisega peab Euroopa Maksenõukogu selgitama, millistest põhimõtetest ta lähtub. Aktiivne osalemine standardimis-püüdlustes, eelkõige maksetega seotud standardite väljatöötamises oleks tervitatav, tagamaks, et Euroopa huvid on asjakohaselt esindatud.

See hõlmab osalemist turvaelemendi ja selle rakenduste sertifitseerimisprotsessi loomisel. Mobiilsidekeskkonna usalduse võitmiseks tuleb tagada piisav turvalisus kogu m-makse väärtusahela piires. Eurosüsteem eeldab, et tulevased m-makselahendused on vähemalt sama turvalised kui nende aluseks olevad makseinstrumendid.

Kokkuvõttes võib öelda, et m-maksete valdkonna areng on endiselt algusjärgus. Euroopa Maksenõukogu välja töötatud m-maksete laialdast kasutuselevõttu kiirendav arengustrateegia, mille aluseks on olemasolevad infrastruktuurid ja katseprojektid, võib aidata lahendada dilemmat, kus turuosalisel ootavad, et kasutajate nõudlus oleks suur, enne kui nad investeerivad uude projekti. Samas ei saa aga nõudlus kasvada, kui tooted ei ole turul kättesaadavad.

Ehkki osapoolte suur arv muudab m-maksete keskkonna loomise veelgi keerukamaks, ootab eurosüsteem, et selle valdkonna algatused oleksid kooskõlas Euroopa Maksenõukogu teoreetilise tööga, vältimaks killustatust ja edendamaks klientidele suunatud arengut kogu SEPA piirkonnas.

4 JAEMAKSETE TURVALISUS

Tarbijate ja ettevõtete usalduse äratamiseks ning kindlustunde loomiseks SEPA suhtes on väga tähtis tagada jaemaksete turvalisus. Pankade riskipõhine lähenemine ei pruugi anda kõige paremaid tulemusi kogu sektori ulatuses vajaliku turvalisuse saavutamisel, sest ettevõtte riskitaluvus võib erineda üksikisikute riskitaluvusest.

Eurosüsteemi dokumendis „Harmonised oversight approach and oversight standards for payment instruments”³⁴ selgitatakse lähemalt turvalisuse kontrolliga seotud ootusi järelevalvele. Usalduse suurendamiseks maksesüsteemide ja -teenuste vastu kogu Euroopas tuleb selgemini piiritleda nii turvanõuete määratlemise osapooled kui nende esitatud nõuded. Seega toetab eurosüsteem täiendavaid jõupingutusi selleks, et kõik asjaomased ametiasutused ja turuosalisel jagaksid ühist arusaama vajalikest turvanõuetest

(nt kahel teguril põhinev identifitseerimine). Lisaks on kavas käivitada foorum turgude arengu jälgimiseks ja turvanõuete täiendava ühtlustamise edendamiseks Euroopa piires.

Samal ajal kutsutakse turuosalisi üles võtma uusimaid meetmeid, et parandada teabeturvet ja vältida maksepettusi. Kaugmaksete puhul peaksid turuosalisel 2012. aasta lõpuks kasutusele võtma ajakohased identifitseerimismeetodid. Maksete puhul, mille tegemiseks ei pea esitama kaarti, tuleks lähtuda turvalise maksimise põhimõttest (nt 3D turvakaardid või virtuaalkaadid). Selliste turvameetmete rakendamise edendamiseks tuleb kohaldada vastutuse ülekandmise süsteemi (mida kasutati näiteks EMV-le üleminekul).

Eurosüsteem on täheldanud mõningaid riske seoses kolmanda osapoolte pakutavate makse-teenustega (overlay payment services) ja jälgib tähelepanelikult nende teenuste arengut.

Kooskõlas Europoli seisukohaga magnetriba tuleviku kohta ja toetades sektori jõupingutusi kaarditehingute turvalisuse suurendamisel, mille raames magnetriba asemel hakatakse kasutama EMV kiipkaarte, leiab eurosüsteem, et järkjärgulise ülemineku tagamiseks peavad alates 2012. aastast kõik väljastatud SEPA kaardid olema kiipkaardid. Kui sektor otsustab praktilistel kaalutlustel magnetriba säilitada, tuleb kõrvaldada kõik andmed, mis võimaldavad magnetriba abil tehinguid teha. Seni, kuni kõik piirkonnad väljaspool SEPAt ei ole veel täielikult EMV-le üle läinud, peab sektor siiski olema valmis pakkuma kaardiomanikele soovi korral magnetribaga kaarte.

4.1 JAEMAKSETE VÕRDNE TURVALISUS

Selleks, et luua võrdsed tingimused turvaliste makseinstrumentide ja -teenuste pakkumisel, tuleb silmas pidada kahte tegurit. Esiteks tuleb kindlaks teha, kas sarnase riski korral peavad erinevate Euroopa riikide turuosalisel täitma samu turvanõudeid. Eurosüsteemi järelevaldamis-

34 Vt <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/harmonisedoversightpaymentinstruments2009en.pdf>.

raamistikus selgitatakse lähemalt makse-instrumentide turvakontrolliga seotud ootusi.³⁵ Teine aspekt puudutab läbipaistvust. Arvestades Euroopas kehtivat turvanõuete määratlemise tava, aitab asjaomaste osapoolte ja nende esitatud turvanõuete selgem piiritlemine teenusepakkujatel pakkuda makseteenuseid kogu Euroopa piires sama lihtsalt nagu nende oma riigis.

Eurosüsteem toetab täiendavaid jõupingutusi selleks, et kõik asjaomased ametiasutused ja turuosalisel jagaksid ühist arusaama vajalikest turvanõuetest (nt kahel teguril põhinev identifitseerimine). Turvanõuete erinev rakendamine võib kaasa tuua erinevad turvalisuse tasemed. Seetõttu püüab eurosüsteem suurendada läbipaistvust ja luua ühise arusaama turvanõuetest, keskendudes kaugmaksetele, eelkõige aga internetipangandusele, võrguühenduse e-maksetele, internetis tehtavatele kaardimaksetele ja mobiilmaksetele. Selleks on eurosüsteemil kavas käivitada foorum turgude arengu jälgimiseks ja turvanõuete täiendava ühtlustamise edendamiseks Euroopa piires.

4.2 TURVANÕUETE RAKENDAMINE MAKSESEKTORIS

Eurosüsteem ootab makseteenuse pakkujalt suuremaid jõupingutusi ajakohaste turvastandardite ja -lahenduste rakendamisel, et ära hoida pettusi (nt kasutades piisavaid pettuste ennetamise meetmeid reaalsajas). Kaugmaksete puhul peab kasutaja tuvastamine olema seotud krüptiliselt tehingu andmetega, hoolimata sellest, kas makse tegemiseks kasutatakse kaarti või internetipanka. Lisaks peab tuvastamine põhinema vähemalt kahel sõltumatul turvateguril, sisaldades ühekordset salasõna, mis kehtib vaid väga piiratud aja jooksul ja mis saadakse sisendi ja vastuse mehhanismi (nt tekstisõnum, parooliseade või kiipkaardilugeja) abil. Tugevamaid turvanõudeid on eelkõige vaja rakendada kaardita maksete puhul. Ehkki nende osa kõigist kaardimaksetest on endiselt väike, on selliste maksetega seotud pettused paljudes riikides kõige enam levinud.

Lisaks klientide tuvastamise turvanõuete karmistamisele tuleb edendada ka turvalise maks-

mise põhimõtteid, nagu 3D turvakaardid. Kaardita maksetehingute turvalisuse tõstmiseks võib kasutada ka muid turvalahendusi, näiteks virtuaalkaarte.³⁶ Selliste turvameetmete kasutamise edendamiseks tuleks kohaldada vastutuse ülekandmise süsteemi, nagu on juba tehtud EMV-le üleminekul (vt osa 4.3). See tähendab, et pettuste korral tuleb kulud kanda osapoolel, kes ei ole süsteemiga liitunud. Kaartide väljandjad, nende saajad ja kaupmehed peaksid nimetatud lahendused kasutusele võtma 2012. aasta lõpuks.

Delikaatsete kliendiandmete kasutamist tuleks võimalikult piirata. Eelkõige ei tohiks selliseid andmeid kasutada sõnumite edastamiseks väljaspool makse infrastruktuuri (nt interneti või kaupmehe kaudu edastatavates sõnumites). Eurosüsteem innustab kõiki osapooli võtma delikaatsete andmete kaitseks asjakohaseid meetmeid, seda nii kliendi tuvastamise kui ka andmete salvestamise ajal.

Internetikaupmehed peaksid samuti arvestama, et maksete turvalisus e-kaubanduses on nii nende kui ka kõigi teiste huvides ja seega tuleb võtta vajalikke meetmeid. Kõik kaupmeeste aktsepteeritud maksevahendid ja -teenused peavad toimima tugevatel õiguslikel alustel ilma, et need nõuaksid maksjatelt põhjendamatu käitumist (nt makseteenuse pakkujaga sõlmitud lepingu tingimuste rikkumist). Internetikaupmehed peavad järgima riigisiseseid ja rahvusvahelisi andmekaitsestandardeid.

Lõpetuseks on väga tähtis, et kliendid ei edastaks oma internetipanga andmeid kolmandatele isikutele ja kasutaks neid ainult panga loodud usaldusväärses keskkonnas. Kuna kontoandmed on tavaliselt kergesti kättesaadavad ja neid on seetõttu keeruline kaitsta, tuleb neid andmeid kasutavate tehingute (nt SEPA krediid- ja otsekorraldused) puhul kohaldada asjakohaseid turvanõudeid, eelkõige identifitseerimisetapis.

35 Vt <http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2010/html/pr101013.en.html>.

36 Virtuaalkaart tähendab ajutist numbrikombinatsiooni, mida saab kasutada vaid kindla tehingu tegemiseks või ainult teatud piirides.

Eurosüsteem on hoolikalt kaalunud ka kolmanda osapoole pakutavate makseteenuste kasutamist. Need on teenused, mida pakuvad kolmandad osapooled, kes kasutavad olemasolevat infrastruktuuri internetipanga kaudu algatatud krediidikorralduste tegemiseks. Tellimuse saatmisel on kolmanda osapoole pakutavat makseteenust kasutaval internetikaupluse kliendil (st maksjal) võimalus tasuda selle teenuse pakkuja kaudu. Kui maksja otsustab selle makseviisi kasuks, tuleb tal sellise makseteenuse pakkujale edastada oma internetipanka sisenemiseks ja tehingu autentimiseks vajalikud andmed. Nende andmetega siseneb nimetatud makseteenuse pakkuja maksja internetipanka, kontrollib maksja konto likviidsust ja algatab enda kasuks krediidikorralduse. Kuna selliste maksete puhul edastatakse isiku tuvastamiseks vajalikud andmed väljaspool pangandusringkonda tegutsevale osapoolele, on eurosüsteem täheldanud selliste teenustega seoses mõningaid riske ja jälgib nende arengut.

4.3 ÜLEMINEK MAGNETRIBALT EMV KIIPKAARTIDELE

Pangaautomaatides ja müügikohtades tehtavate kaarditehingute turvalisuse parandamiseks on Euroopa maksesektor kokku leppinud vajaduses võtta magnetribade asemel kasutusele EMV kiipkaardid. EMV spetsifikatsioonide ja PIN-koodide kasutamine kaartidel ja makseterminalides suurendab kaarditehingute turvalisust. Magnetribaga võrreldes on kiipkaartidel tuvastamiseks tugevamad krüptilised algoritmid. EMV-le üleminekut toetab ka SEPA kaardimaksete raamistikus kirjeldatud vastutuse ülekandmise põhimõte. EMV kiipkaartidele ülemineku minimaalse turvalisuse suurendamiseks tuleks SDA³⁷ kiipkaartide kasutamine võimalikult kiiresti keelata.

Nüüd, mil EMV käivitamise algusest on möödas üle kümne aasta, on magnetribalt EMV kiipkaardile üleminek SEPA piires peaaegu lõpetatud maksekaartide, müügikohtade ja pangautomaatide puhul. EKP koostatud SEPA kaartide andmed EMV-le üleminekul³⁸ näitavad, et 2010. aasta teises kvartalis oli ELis kiipkaartidele üle mindud 76% maksekaartide, 85% müügikohtade ja 95% pangautomaatide puhul.

Seda on oluline meeles pidada, arvestades SEPA kaardimaksete raamistikus kehtestatud ülemineku-tähtaega.

Füüsiliste seadmete (st kaartide ja makseterminalide) EMV spetsifikatsioonidele ülemineku lõpuleviimine on oluline eeldus tehingute tasandil toimuva ülemineku jaoks, seega kaarditehingute tegemisel peaksid nii kaardid, makseterminalid kui ka tehingu töötlemiseks kasutatud tehnoloogia vastama EMV nõuetele. Eurosüsteem jälgib selles valdkonnas saavutatud edusamme³⁹ ja märgib, et 2010. aasta juunis vastas 57% euroala müügikohtades tehtud tehingutest EMV nõuetele.⁴⁰ Eurosüsteem loodab, et see näitaja suureneb järk-järgult ka edaspidi.

Kui kiipkaartidel on magnetribad kliendi ja konto tuvastamiseks vajalike andmetega, on oht, et neid andmeid loevad osapooled, kellel ei ole selleks õigust, kasutades manipuleeritud või võltsitud makseterminali või käsitsi käivitavat lugemisseadet.⁴¹ Seega on oluline otsustada kas magnetriba tuleb täielikult kõrvaldada või tuleb kõrvaldada kõik selle kasutamiseks vajalikud andmed, kui magnetriba kõrvaldamine ei ole praktilistel kaalutlustel võimalik (sest näiteks pankade iseteenindusterminalides ja pangautomaatides saab magnetriba kasutada).

Magnetriba, mis sisaldab andmeid magnetriba abil tehtavate tehingute töötlemiseks, on SEPA kaardiomanike jaoks endiselt oluline, et ka väljaspool SEPA piire ja EMVd mittekasutatavates piirkondades, näiteks Ameerika Ühendriikides oleks võimalik võtta pangautomaadist raha või teha makseid müügikohtades. Seetõttu peab kaardiomanikul olema võimalik valida kahe kaardisüsteemi vahel (nt juhul, kui klient

37 SDA (static data authentication) ei paku kaitset selliste kiipkaartide võltsimise eest.

38 Andmed koostatakse Euroopa Maksenõukogu kogutud kvartaalsete andmete põhjal. Vt lähemalt: <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>.

39 Tulemused avaldatakse EKP veebilehel: <http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html>.

40 Osa neist tehingutest on tehtud kaartidega, mis pärinevad riikidest, kus EMV-le üleminek ei ole veel alanud.

41 Sellisel viisil saadud andmeid võidakse kasutada ka pettustes, mis hõlmavad kaardita makseid.

teavitab kaardi väljastajat oma kavatsusest reisisida piirkonda, kus EMVd ei kasutata).

Kooskõlas Europoli seisukohaga magnetriba tuleviku kohta ja toetades sektori jõupingutusi kaarditehingute turvalisuse suurendamisel, mille raames magnetriba asemel hakatakse kasutama EMV kiipkaarte, leiab eurosüsteem, et alates 2012. aastast peavad kõik väljastatud SEPA kaardid olema vaid kiipkaardid. Kui maksektor otsustab praktilistel kaalutlustel magnetriba säilitada, tuleb kõrvaldada kõik andmed, mis võimaldavad magnetriba abil tehinguid teha. Seni, kuni kõik piirkonnad väljaspool SEPA ei ole veel täielikult EMV-le üle läinud, peab sektor siiski olema valmis pakkuma kaardiomanikele soovi korral magnetribaga kaarte.

5 JAEMAKSETE INFRASTRUKTUURID

Euroopa jaemaksete infrastruktuurid võimaldavad maksetehingute kliiringut ja arveldamist ning on seega SEPA edu tagamisel otsustava tähtsusega. Aktiivselt SEPAs osaleda soovivad infrastruktuurid on avalikustanud tulemused oma isehindamise kohta, mis on läbi viidud eurosüsteemi koostatud SEPA nõuete täitmise juhiste põhjal. Isehindamised näitavad SEPA krediit- ja otsekorraldusskeemide nõuete järgimist. Siiski tuleb jätkuvalt parandada infrastruktuuride koostalitlusvõimet ja kõrvaldada olemasolevad takistused. Eurosüsteemi kohaselt hõlmab koostalitlusvõime tehnilisi ja ärimenetlusi, mis võimaldavad SEPA maksete kliiringut ja/või arveldamist kahe erinevas infrastruktuuris osaleva panga vahel ilma teises süsteemis osaleva vahendajata. Eurosüsteem on selgitanud oma seisukohti ja arutanud neid maksesektoriga. Nende arutelude tulemusel kutsub eurosüsteem kõiki euroalal tegutsevaid infrastruktuure, kes soovivad järgida SEPA nõudeid, üles avatud dialoogile koostalitlusvõime saavutamiseks. Lisaks soovib eurosüsteem Euroopa Maksenõukogul järgida võetud kohustust alustada selget dialoogi infrastruktuuridega, nt käivitades selliseks suhtlemiseks mõeldud foorumi. Eurosüsteem loodab, et infrastruktuurid suudavad SEPA nõudeid täita hiljemalt 2012. aasta lõpuks.

Lisaks kliiringu ja arvelduse põhifunktsioonile pakuvad mitmed infrastruktuurid ka täiendavaid maksete töötlemise teenuseid. See võib olla ka üheks põhjuseks, miks turgude konsolideerimine ei ole seni toimunud. Infrastruktuurid, kes kavatsesid oma tegevuse lõpetada, on seda hoopis pikendanud, ning juurde on loodud uusi infrastruktuure. See võib olla tingitud asjaolust, et osalejad ei leidnud soovitud teenuseid ja osalustaset muudelt infrastruktuuridelt ja/või nad otsustasid strateegilistel põhjustel lükata edasi oma tegevuse ühildamise üleeuroopalise infrastruktuuriga.

5.1 INFRASTRUKTUURIDE VASTAVUS SEPA NÕUETELE

Euroopa jaemaksete infrastruktuurid võimaldavad maksetehingute kliiringut ja arveldamist ning on seega SEPA edu tagamisel otsustava tähtsusega. Praegu pakuvad 17 infrastruktuuri SEPA krediitkorralduse kliiringut⁴² kooskõlas Euroopa Maksenõukogu krediitkorraldusskeemi reeglistikuga ja üleeuroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistikuga⁴³ ning 11 infrastruktuuri võimaldavad SEPA otsekorralduse kliiringut. Lisaks kliiringu ja arvelduse põhifunktsioonile pakuvad mitmed infrastruktuurid ka täiendavaid maksete töötlemise teenuseid. Seega saavad krediit- ja otsekorraldusskeemis osalejad valida, millist infrastruktuuri nad soovivad kasutada oma tehingute kliiringuks ja arveldamiseks ja kellelt tellida täielikku või osalist makse töötlemise teenust, kui nad seda soovivad.

Selleks, et SEPA maksed oleksid kättesaadavad ka neile, kes SEPAs ei osale, on paljud infrastruktuurid loonud koostalitlussidemed, tuginedes Euroopa Automatiseeritud Arvelduste Kodade

⁴² Krediitkorraldusskeemi järgivad: ACH Finland, Bankart, Bankservice JSC, CEC, RPS, Equens, Eurogiro, Iberpay, DIAS, KIR, STEP.AT, ICBPI/BI-COMP, SIA-SSB/BI-COMP, SIBS, STET, VocaLink ja STEP2. Otsekorraldusskeemi järgivad: Bankservice JSC, RPS, Equens, Eurogiro, Iberpay, DIAS, ICBPI/BI-COMP, SIBS, STET, VocaLink ja STEP2.

⁴³ Euroopa Maksenõukogu koostatud üleeuroopalise arvelduskoja kliiringu ja arveldamise mehhanismi raamistik sätestab põhimõtted, mille kohaselt kliiringu ja arveldamise mehhanism toetab krediit- ja otsekorraldusskeeme, lähtudes skeemi ja infrastruktuuri lahususest.

Liidu (European Automated Clearing House Association, EACHA) koostatud tehnilise koostalitluse raamistikule. STEP2 võimaldab juurdepääsu oma osalejate kaudu, registreerides teiste infrastruktuuride teenuseid kasutavad finantseerimisasutused kaudsete osalejatena. Teised infrastruktuurid võivad pakkuda tehnilist abi vahendajatena toimivate otsete osalejate nimel.

2007. aasta juulis avaldatud SEPA viiendas eduaruandes määratles eurosüsteem neli kriteeriumit, mille alusel hinnatakse infrastruktuuride vastavust SEPA nõuetele. Nende kriteeriumide eesmärk oli soodustada SEPA-le üleminekut ning kliiringu ja arvelduse infrastruktuuride lõimumist, võttes aluseks ausa konkurentsi ja makseteenuste pakkujate vabaduse valida endale sobiv infrastruktuur. Seega puudutasid esitatud nõuded eelkõige töötlemisvõimet, koostalitlust, kättesaadavust ja pankade valikut. Püüdes protsessi kiirendada, kutsus eurosüsteem kõiki infrastruktuure üles neid kriteeriume järgima.

2008. aasta aprillis avaldas eurosüsteem üksikasjalikumad juhised infrastruktuuride vastavuse kohta SEPA nõuetele (st otseselt nõuete täitmise kriteeriume puudutavad küsimused). SEPA nõuetele vastavuse juhiste põhjal viisid olulisemad infrastruktuurid (Bankart, CEC, Dias, EKS, EBA Clearing, Eurogiro, Equens, Iberpay, ICBPI/BI-COMP, KIR, RPS, SIA-SSB/BI-COMP, SIBS, STEP.AT, STET, VocaLink) läbi isehindamise ja avaldasid selle tulemused, pakkudes seeläbi turgudele suuremat läbipaistvust.

Eurosüsteem võrdles ja analüüsis isehindamise tulemusi ja arutas oma seisukohti turgudega. Eurosüsteem leidis, et SEPA krediid- ja otsekorralduse töötlemisvõime nõude täitmine ei valmista raskusi, küll aga tuleb täiendavalt parandada infrastruktuuride koostalitlusvõimet (vt osa 5.2).

Tuginedes isehindamise analüüsidele ja aruteludele ning turgudelt saadud tagasisidele, vaatab eurosüsteem läbi SEPA nõuete täitmise kriteeriumid ja juhised, võttes arvesse SEPAGA seotud

arengut infrastruktuuriturul. Lisaks jälgitakse turu arengut SEPA nõuete täieliku täitmise suunas, mis peaks olema saavutatud hiljemalt 2012. aasta lõpuks.

Jaemaksete infrastruktuurituruga seoses tuleb märkida, et asjaomaste osapoolte hulgas on ka suurmaksete süsteemid. Jaemaksete ei vahetata ainult kahepoolselt jaemaksesüsteemi kaudu, vaid mõningatel juhtudel ka suurmaksete süsteemide kaudu. Näiteks osa TARGET2s (reaalajaline brutoarveldussüsteem, mida haldab eurosüsteem) tehtud tehinguid võib suuruse alusel pidada jaemakseteks. Kiireloomulisus on üks põhjusi, miks selliseid tehinguid töödeldakse TARGET2s.

TARGET2 töötati välja ajal, mil ISO 2002 sõnumistandardite kasutamine ei olnud veel võimalik. TARGET2 kasutab küll juba mõningaid XML-sõnumeid, näiteks lisasüsteemidega suhtlemiseks või teabe- ja kontrollimoodulile juurdepääsuks, kuid pankadevahelised maksed toimuvad endiselt ainult SWIFT FIN / MT standardite alusel. Arvestades eurosüsteemi pühendumust SEPA projekti elluviimisel ja ülemineku eeldatava lõpptähtaja määramist, kaalub eurosüsteem praegu TARGET2 kohandamist ISO 2002 XML tehingutega. Käimas on konsultatsioonid maksesektoriga TARGET2 kasutajatelt tagasiside saamiseks. ISO 2002 XML standardite rakendamine TARGET2s võimaldaks makseteenuse pakkujatel teha reaajas töödeldavaid ja arveldatavaid makseid, mis vastavad SEPA nõuetele, TARGET2 kaudu. Samas võib väljaspool SEPA piire tehtavate maksete jaoks TARGET2s endiselt kasutada SWIFT FIN / MT standardeid.

5.2 TEGEVUSLIK JA TEHNILINE KOOSTALITLUS

Neljast kriteeriumist, mis on sätestatud eurosüsteemi juhistes infrastruktuuride vastavuse kohta SEPA nõuetele, on kõige enam vaidlusi tekitanud koostalitlus. Saadud tagasiside ja hilisema arutelu põhjal jõudis eurosüsteem järeldusele, et koostalitluse mõistet tuleb selgitada, sest turuosalisel tõlgendavad seda kontseptsiooni väga erinevalt.

Peale mõnede erandite väitsid kõik infrastruktuurid, et nad järgivad SEPA krediid- ja otsekorralduste kliiringul koostalitlusnõudeid kas ainult pankadega või nii pankade kui ka teiste infrastruktuuridega. Siinjuures tekkis aga küsimus, kas ainult pankadega toimivat koostalitlust saab pidada koostalitluseks, nagu see on sätestatud algse kriteeriumiga, mille eesmärk oli siduda kaks infrastruktuuri nii, et kumbki saaks arveldada makseid oma osalejatega.

Selleks, et euromaksed oleksid kättesaadavad kogu SEPA piires, ei saa kõiki infrastruktuure üksteisega siduda, ilma et teise infrastruktuuri osalejaid kasutataks vahendajana. Mõnikord luuakse sidemed pankade, mitte infrastruktuuride kaudu. Seetõttu otsustas eurosüsteem laiendada koostalitluse mõistet tehniliselt tasandilt tegevuslikule tasandile. Laiendatud määratlust on turule tutvustatud ja toimunud on arutelu.

Tehnilisel tasandil tuleb järgida kahe- või mitmepoolselt kokku lepitud koostalitlusnõudeid (nt liideste spetsifikatsioonid ja muud olulised menetlused SEPA krediid- ja otsekorralduste kliiringuks ja/või arvelduseks infrastruktuuride vahel). Tegevuslikul tasandil peaks olema võimalik luua infrastruktuuride vahel sidemeid võrdsetel alustel, st nii, et puudub vajadus kasutada teiste infrastruktuuride osalejaid vahendajana ja/või teiste infrastruktuuride kasutajatel ei ole osalemis- või registreerimiskohustust selleks, et makseid saata, vastu võtta ja arveldada.

Seega mõistetakse koostalitlusena tehnilisi ja tegevuslikke menetlusi, mis võimaldavad teha SEPA maksete kliiringut ja arveldust erinevates infrastruktuurides osalevate pankade vahel. SEPA piires piisab sellest, kui pank osaleb ühes SEPA nõuetele vastavas infrastruktuuris, osalemata samal ajal otseselt või kaudselt teises infrastruktuuris.

Lisaks ei peaks skeemis osalejatel olema kohustust töödelda oma makseid mingis kindlas infrastruktuuris. Kui on olemas mitu alternatiivset koostalitlusvõimalust ning saaja pangaga (kreeditorralduse puhul) ja maksja pangaga (otsekorralduse puhul) ühenduse saamiseks on

mitu võimalust, peaksid makse algatanud pangad saama valida neile sobiva ühenduse oma maksete töötlemiseks. Teisisõnu, kui infrastruktuur A on loonud sidemed infrastruktuuriga B ja C, peab makse saaja / maksja pank olema kättesaadav nii B kui ka C infrastruktuuri kaudu ja makse algatanud pank võib valida endale sobiva ühenduse.

Tehnilisel tasandil peavad turud tegema koostööd ja erinevate infrastruktuuride vahel tuleb alustada arutelu. Eurosüsteem innustab kõiki euroalal tegutsevaid infrastruktuure selles arutelus osalema. Lisaks soovib eurosüsteem Euroopa Maksenõukogul järgida võetud kohustust alustada selget arutelu infrastruktuuridega, näiteks käivitades selliseks suhtlemiseks foorumi, mille ülesannete hulgas võiks olla PE-ACH/CSM raamistiku läbivaatamine.

5.3 JAEMAKSETE INFRASTRUKTUURIDE LÕIUMINE

2006. aasta veebruaris avaldatud SEPA neljandas eduaruandes märkis eurosüsteem, et pärast SEPA makseinstrumentide kasutuselevõttu ja koostalitluse saavutamist peaks Euroopas tegutsevate infrastruktuuride arv oluliselt vähenema. Seni ei ole seda aga toimunud, vaatamata mitmete infrastruktuuride püüdlustele saada teenuse pakkujaks kogu Euroopa tasandil. Mõningat lõimumist on küll täheldatud nii riigisisel kui ka riikidevahelisel tasandil⁴⁴, kuid seni on turult lahkunud vaid üks infrastruktuur. Tegevuse lõpetada kavatsenud infrastruktuurid on seda hoopis pikendanud ja loodud on uusi infrastruktuure. See võib olla tingitud asjaolust,

44 2006. aastal ühinesid Transaktionsinstitut für Zahlungsverkehrsdienstleistungen (TAI) ja Interpay ning moodustus Equens, <http://www.equens.com/aboutus/organisation/development.jsp>.

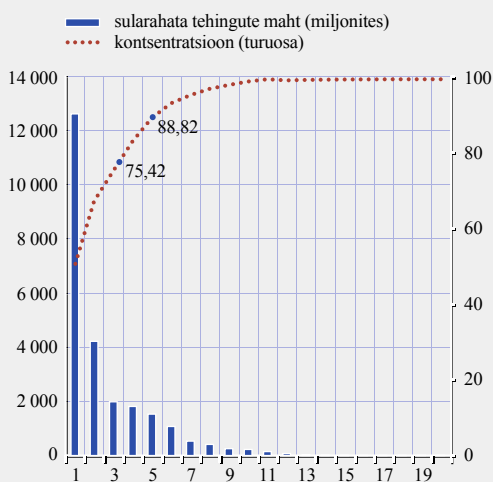
2007. aastal ühinesid SIA ja SSB ning moodustus SIA-SSB, <http://www.siassb.eu/Engine/RAServePG.php/P/250210010404>; 2007. aastal ühinesid Banksys ja BCC ning moodustus ATOS Worldline, http://www.atosorigin.com/en-us/Newsroom/en-us/Press_Releases/2007/2007_06_01_02.htm.

2007. aastal ühinesid Voca ja LINK ning moodustus VocaLink, <http://www.vocalink.com/press-room/press-release-archive/2007-press-releases/voca-and-link-merge-and-launch-pan-european-clearing-service.aspx>.

PBS, BBS ja Teller peaksid ühinemise lõpule viima 2010. aastal, http://www.pbs.dk/en/themes/news/Pages/news-20100105-merger_approved.aspx.

Joonis 8. Jaemaksüsteemide kontsentratsioon euroalal

(2009, protsentides)

x-telg: jaemaksüsteemide arv euroalal (suuruse järgi)
y-telg: tehingute maht (miljonites)

Allikad: EKP, Statistical Data Warehouse, september 2010.

et osalejad ei leidnud soovitud teenuseid ja osalustaset teistelt infrastruktuuridelt või nad otsustasid strateegilistel põhjustel lükata edasi oma tegevuse ühildamise üleeuroopalise infrastruktuuriga.

EKP 2010. aasta aprilli aruandes Euroopa finantsloimumise kohta⁴⁵ esitatakse andmed euroala jaemaksuste infrastruktuuride kontsentratsioonimäära kohta. 2009. aasta andmed näitavad, et kolm suurimat infrastruktuuri töötlevad 75% ja viis suurimat 89% turu kogumahust (vt joonis 8). Esmapilgul võib näida, et see teave annab aimu infrastruktuuride arvust, mis jääb alles pärast SEPA makseinstrumentide laialdast kasutuselevõttu. Kuid silmas tuleks pidada ka seda, et need andmed kehtivad ainult kliiringu ja arvelduse põhifunktsiooni kohta. Tegelikult pakuvad mitmed infrastruktuurid maksete töötlemiseks veel lisateenuseid, väites, et kliiringu põhifunktsioon annab vaid väikese osa nende tulust. Töötlemiskulude vähendamiseks eelistavad väiksemad pangad või pangandusringkonnad pigem osta maksete töötlemise lisandväärtusteenuseid (nt liigitus- ja kooskõlastamisvõimalused) infrastruktuuridelt, kui neid

teenuseid ise arendada ja hallata. See võib olla põhjuseks, miks turg ei ole veel koondunud ja miks, vastupidiselt eurosüsteemi ootustele, on loodud uusi infrastruktuure. Edaspidi kavatsetakse seda valdkonda täiendavalt analüüsida.

6 ÜLEMINEK SEPA-LE

Vaatamata mitme tähtsa etapi läbimisele, ei ole SEPA-le üleminekul isereguleerimise teel saavutatud soovitud tulemusi. Pangasektor kehtestas SEPA makseinstrumentide üldise kasutuselevõtu tähtajaks 2010. aasta detsembri. Seda tähtaega, mida toetasid ka eurosüsteem ja Euroopa Komisjon, aga ei täideta. Mõistagi on moraalne surve avaldanud vaid piiratud mõju. Seetõttu tuleb SEPA kasutegurite tagamiseks kehtestada SEPA krediti- ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaeg ELi õigusaktiga. Eurosüsteem tervitab Euroopa Komisjoni algatust kehtestada ülemineku lõpptähtaeg ELi määrusega.

Eurosüsteem loodab, et SEPA makseinstrumentidele ülemineku kohustuslik ajakava kiirendab protsessi oluliselt ja SEPA kredikorraldustele minnakse üle 2012. ning otsekorraldustele 2013. aasta lõpuks.

Kui 2012. aastal hakatakse läbi vaatama määrust (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta, soovivad eurosüsteem koos sellega kaaluda ka 50 000 euro suuruse võrdse tasu piirmäära kaotamist.

Nagu 1. peatükis selgitati, näitab eeldatust aeglasem SEPA-le üleminek, et õigeaegse ülemineku tagamiseks ei piisa liitumislepingu sõlmimisest ja teenuste kättesaadavusest. 2009. ja 2010. aastaks kehtestatud vahe-eesmärkide ja SEPaga seotud eurosüsteemi ootuste läbivaatamine on näidanud, et lisaks teadlikkuse suurendamisele SEPAs, SEPA populaarsuse tõstmisele sagedaste arveesitajate seas ning atraktiivsete krediti- ja otsekorraldusteenuste pakkumisele on vaja ka õiguslikku sekkumist.

45 Vt <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/financialintegrationineurope201004en.pdf?2b7a91f76367c79901ee704048bd87e3>.

6.1 ÜLEVAADE SEPA VAHE-EESMÄRKIDEST 2009. JA 2010. AASTAKS

Selguse ja kindluse loomiseks erinevatele osapooltele esitatavate nõuete ja ootuste kohta määratles eurosüsteem SEPA kuuendas eduaruandes SEPA-le ülemineku vahe-eesmärgid 2009. ja 2010. aastaks. Vahe-eesmärgid hõlmasid asjakohaseid tähtaegu, vastutavaid üksusi ja osapooli.

Eurosüsteem on jälginud korrapäraselt vahe-eesmärkide täitmisel saavutatud edusamme ja andnud vajadusel juhiseid. Analüüs on näidanud, et suur hulk ülesandeid on lõpule viidud: ajutise lahenduse arutelu SEPA otsekorraldusskeemi mitmepoolsete vahendustasude küsimuses on lõpetatud (2. eesmärk); jõustunud on määrus (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta (3. eesmärk); SEPA otsekorraldusskeemi kättesaadavus on muudetud kohustuslikuks (5. eesmärk) ja valminud on Euroopa Komisjoni e-arvete eksperdirühma aruanne (7. eesmärk).⁴⁶ Mõnes muus valdkonnas on töö veel käimas: SEPA kredit- ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaegade kindlaksmääramine (4. ja 8. eesmärk); makseteenuste direktiivi ülevõtmine riikide tasandil⁴⁷ (6. eesmärk) ja SEPA maksekaarte puudutav töö (10. eesmärk). Samas on mõnede teemadega seotud eesmärgid veel täitmata või vaid osaliselt täidetud: SEPA otsekorraldusskeemi volituste ülekandmine (1. eesmärk) on oluliselt hilinenud ühes euroala riigis ning oodatust vähem edu on saavutatud täiendava Euroopa kaardimakseskeemi loomisel (9. eesmärk).

Lisaks vahe-eesmärkidele määratles eurosüsteem ka nende saavutamiseks vajalikud ülesanded. Eesmärkide saavutamiseks vajalikest ülesannetest on paljud juba lõpule viidud, veel lõpetamata ülesannete täitmine jätkub aga kava kohaselt. Piisavaid tulemusi ei ole saavutatud järgmiste ülesannete täitmisel: kaardimaksete töötlemise raamistiku koostamine (16. ülesanne); SEPA e-maksete rakendusraamistiku koostamine (20. ülesanne) ja otsus kaartide standardite ülemineku/rakendamise viisi kohta (22. ülesanne).

Eurosüsteemil on hea meel märkida, et enamik eesmarke ja ülesandeid on täidetud või nende täitmine on märgatavalt edenenud. Samas valmistavad mõnes valdkonnas, eelkõige maksekaartide ja SEPA e-maksete alal saavutatud vähesed edusammud siiski muret.

Kuna vahe-eesmärgid ja ülesanded on osutunud kasulikuks kontrollivahendiks, otsustati sama meetodit rakendada ka ajavahemikuks 2010. aasta neljandast kvartalist kuni 2013. aasta lõpuni (vt lisa).

6.2 UUED SEPA VAHE-EESMÄRGID 2010. AASTA NELJANDAST KVARTALIST KUNI 2013. AASTA LÕPUNI

Eurosüsteem on määratlenud täiendavad vahe-eesmärgid, mis tuleb saavutada ajavahemikul 2010. aasta neljandast kvartalist kuni 2013. aasta lõpuni (vt lisa). Nende eesmärkide saavutamine on otsustava tähtsusega, aidates lõpule viia SEPA rakendamise ja sellele ülemineku.

Koos eesmärkidega on ära toodud ka asjakohased tähtajad, vastutavad üksused, osapooled ja lühiselgitused. Eesmärkide loetelu ei ole lõplik – aja möödudes ja uute arengusuundade valguses võivad lisanduda uued eesmärgid. Samuti ei ole tegemist põhjaliku projektikavandiga. Küll aga määratletakse neis selgelt SEPA-le üleminekuks vajalikud veel täitmata tingimused, lihtsustades seeläbi kogu projekti haldamist ja edusammude kontrollimist.

6.3 SEPA – EUROSÜSTEEMI OOTUSED

Osapoolte palvel on eurosüsteem koostanud ja avaldanud mitteametlikud ning mittesiduvad ootused seoses SEPA tulevikuga. Eurosüsteemi SEPAGA seotud ootused avaldati 2009. aasta märtsis eesmärgiga toetada pangasektorit ja makseasutusi. Lisaks annavad need kasutajatele juhiseid maksetega seotud tegevuse kohandami-

46 2009. aasta novembris avaldatud e-arvete eksperdirühma aruandes esitatud soovitusel puudutavad oluliste tegevusnõuete määratlust, vajalikku õigusraamistikku, olemasolevate skeemide koostalitlust tagavaid standardeid ning kooskõlastatud lähendamist rakendamisele ja teavitamisele.

47 Makseteenuste direktiiv on nüüdseks jõustunud kõigis ELi liikmesriikides, välja arvatud Poolas, kus direktiiv jõustub kava kohaselt 2010. aasta novembris.

seks ning teavet selle kohta, mida oma pangalt või makseasutuselt oodata.

SEPA teenuste pakkujatele peaksid avaldatud ootused olema võrdlusaluseks. Teenusepakkujaid kutsuti üles hindama oma teenuseid korrapäraselt ja autonoomselt eurosüsteemi kriteeriumide ja soovitude alusel ning avaldama saadud tulemused.

Kasutajate seisukohalt oli ootuste eesmärk näidata, kuidas SEPA-le üleminekut aktiivselt edendada, pakkuda juhiseid SEPA rakendamiseks ning anda ettekujutus sellest, mida SEPA edukas rakendamine nende jaoks tähendab ja millist kasu see neile toob.

Eurosüsteemi SEPAGA seotud ootustele saadud mõningane tagasiside on näidanud, et SEPA-le ülemineku soodustamiseks avaldatud moraalne surve ei ole andnud soovitud tulemusi. Vaid üksikud pangad ja makseasutused andsid tagasisidet, täites dokumendile lisatud hindamisvormid. See annab veel kord tunnistust vajadusest võtta õiguslikke meetmeid. Samas on eurosüsteemi avaldatud ootused endiselt kehtivad ja SEPAGA tegelevad riigisisised foorumid peaksid neid SEPA-le ülemineku kavandamisel aktiivselt kasutama.

6.4 SEPA-LE ÜLEMINEKU LÕPPTÄHTAJA MÄÄRAMINE

Eurosüsteem on korduvalt juhtinud tähelepanu vajadusele kehtestada nõudlik, ent realistlik lõpptähtaeg üleminekuks SEPA krediti- ja otsekorraldustele, et SEPA eeliseid täiel määral kasutada. Ehkki SEPAST tulenev võimalik kasu on märkimisväärne, ei saa ainult turupõhise lähenemise pidada täielikult edukaks. Kuigi ulatuslikum liitumine SEPA otsekorraldusskeemiga toimub 2010. aasta novembris ja need teenused muutuvad enam kättesaadavaks ning mitmed haldusasutused võtsid kohustuse viia oma makse üle SEPA skeemidele 2010. aasta lõpuks, ei ole siiski veel selge, kas nendest teguritest piisab, et kiirendada oluliselt SEPA-le üleminekut.

Turul valitsev ebakindlus, üldiselt keeruline majanduslik olukord, esmakordselt võrgus-

tikel põhinevale tegevusalale siirdumiseiga seotud puudused ning SEPA ja riikide seniste maksesüsteemide paralleelselt käigushoidmise kahekordsed kulud on põhjusteks, miks paljud, eelkõige pakkumiseiga seotud turuosalisel soovivad, et SEPA-le ülemineku lõpptähtaeg kehtestataks ELi õigusaktiga. Seda toetavad ka Euroopa Parlament⁴⁸ ja ECOFINi nõukogu viimati vastu võetud järeldused⁴⁹ SEPA kohta.

2010. aasta juunis avaldas Euroopa Komisjon konsulteerimiseks toimetised, milles kirjeldatakse ulatust, määratlusi ja põhitegureid, mida SEPA-le ülemineku lõpptähtaeg peaks hõlmama.⁵⁰ Eurosüsteem väljendas juba selles etapis toetust komisjoni ettepanekule kehtestada SEPA krediti- ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaeg ELi määrusega.⁵¹ See peaks tagama, et ELis hakatakse euromaksete tegemiseks kasutama SEPA krediti- ja otsekorraldusskeeme. Pärast ülemineku lõpptähtaega peaksid need vahetama välja riikide senised krediti- ja otsekorraldusskeemid euroalal. Seoses tegelike tähtaegadega loodab eurosüsteem, et SEPA makseinstrumentidele ülemineku kohustuslik ajakava kiirendab protsessi oluliselt ja SEPA krediti- ja otsekorraldusele minnakse üle 2012. ning otsekorraldusele 2013. aasta lõpuks. Tuleb mõista, et tegelikud lõpptähtajad määratakse kindlaks tavapärase seadusandliku menetluse käigus Euroopa Parlamendi ja ELi Nõukogu ühisotsusega pärast ELi määruse eelnõu algatamist.

Eurosüsteem tervitab ja toetab Euroopa Komisjoni algatust kehtestada SEPA krediti- ja otsekorraldusele ülemineku lõpptähtaeg ELi määrusega. Õiguslik siduvus on vajalik SEPA-le ülemineku edu tagamiseks, vastasel juhul ohustaks projekti ebaõnnestumine.⁵²

48 2010. aasta 10. märtsil võttis Euroopa Parlament vastu resolutsiooni, milles kutsutakse Euroopa Komisjoni üles määrama SEPA-le üleminekuks selge, asjakohase ja siduva lõpptähtaeg, mis ei tohiks olla hiljem kui 2012. aasta lõpus. Vt <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0057+0+DOC+XML+V0//ET>.

49 Vt ECOFINi nõukogu 2. detsembri 2009. aasta järeldused.

50 Vt http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/publ_adm_migration-2009_07_en.pdf.

51 Vt 6. juulil 2010 avaldatud kommentaar.

52 Vt 6. juulil 2010 avaldatud kommentaar.

Kui 2012. aastal hakatakse läbi vaatama määrust (EÜ) nr 924/2009 piiriüleste maksete kohta, soovivad eurosüsteem koos sellega kaaluda ka võrdse tasu 50 000 euro suuruse piirmäära kaotamist, pidades silmas, et sellist piirmäära võidakse tajuda kui takistust SEPA täielikul elluviimisel.

7 JAEMAKSETE HALDAMINE SEPA PIIRKONNAS

SEPA haldusstruktuuri on parandanud SEPA nõukogu loomine, mis võimaldab nõudluse poole kõrgetasemelistel esindajatel ametlikumalt osaleda SEPA arutelus. Lisaks aitab see tõsta avalikkuse teadlikkust SEPAs ja parandab SEPA mainet, hõlbustades seeläbi ka SEPA-le üleminekut. Nõukogu teeb koostööd riikide SEPA foorumitega, et rakendada erinevates ELi riikides vastu võetud strateegilisi otsuseid.

Eurosüsteem soovib lõppkasutajate suuremat osalust mõningates riigisisestes SEPAs käsitlevates foorumites ning palub käsitleda jaemaksetega seotud probleeme ja väljakutseid asjakohaselt sotsiaalse dialoogi vormis.

Eurosüsteem kutsub Euroopa Maksenõukogu üles tugevdama maksealaste uuenduste haldamist, edendades arendust ja innovatsiooni isegi enamiku liikmete toetuseta. Kui seda ei peeta võimalikuks, tuleks aidata huvitatud pankadel või pangandusringkondadel kooskõlastatult arendada uuenduslikke teenuseid väljaspool Euroopa Maksenõukogu pädevust, eeldades, et see on kooskõlas üldiste SEPA skeemide raamistikuga ja liituda on võimalik kõigil, kes pakuvad SEPA piires makseteenuseid.

Lõppkasutajaid tuleb SEPAs seotud teemadest tõhusamalt informeerida. Selleks peavad Euroopa ja riikide ametiasutused, pangasektor ning riigisiseste SEPA kooskõlastuskomiteede liikmed rakendama koordineeritud ja sihispärast lähenemist.

7.1 SEPA NÕUKOGU

Alates SEPA kuuenda eduaruande avaldamisest on arutelu SEPA haldamise üle, mis algsest keskendus Euroopa Maksenõukogu haldamise

teemadele, laienenud, hõlmates eelkõige osapoolte osalust, läbipaistvust ja SEPA-le ülemineku protsessi. Üha selgemalt on mõistetud, et SEPA projekti isereguleerumiseks võetud meetmed on end ammendanud, ning mõõndud, et SEPA ei ole pelgalt äriprojekt, vaid on tihedalt seotud poliitilise sooviga liikuda lõimunuma, konkurentsivõimelisema ja uuenduslikuma Euroopa suunas. Ühtlasi on saanud selgeks, et nii SEPAt kui ka üldiselt jaemakseid puudutavaid küsimusi tuleb arutada sotsiaalse dialoogi vormis. 2010. aasta märtsis leppisid eurosüsteem ja Euroopa Komisjon kokku SEPA nõukogu asutamises. Uues reguleerivas organis on kõrgetasemeliselt esindatud paljud osapooled, kelle ülesandeks on arutada ja lahendada poliitilisi küsimusi, mis takistavad SEPA elluviimist. Nõukogu ei asenda Euroopa ja riikide tasandil tegutsevaid töörühmi või haldusstruktuure, nagu Euroopa Maksenõukogu, riikide SEPA foorumid või nende allüksused. Nõukogu eesmärk on teha kindlaks ametiasutuste ja teiste osapoolte peamised mureküsimused, määratleda prioriteedid, edendada meetmete võtmist ja süvendada ühist arusaama kasutajate seas. Nõukogu teeb koostööd riikide SEPA foorumitega, et rakendada erinevates ELi riikides vastu võetud strateegilisi otsuseid.

SEPA nõukogu juhivad ühiselt EKP ja Euroopa Komisjon. Nõukogusse kuuluvad 16 kõrgetasemelist liiget, sealhulgas kaks eesistujat, viis nõudluse poole esindajat⁵³, viis pakkumise poole esindajat⁵⁴ ja neli eurosüsteemi liikmesriikide keskpankade esindajat (rotatsiooni alusel).

SEPA nõukogu eesmärgid on: i) edendada SEPA elluviimist ja anda strateegilisi juhiseid eurodes tehtavate jaemaksete tegemiseks ELi piires; ii) tagada SEPA aruandekohustus ja läbipaistvus

⁵³ Tarbijaid esindab Euroopa Tarbijate Organisatsioon (BEUC), jaemüüjaid Eurocommerce & ERRT, suuretevõtteid EACT & BusinessEurope, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtteid UEAPME (European Association of Small and Mid-sized Enterprises) ning riikide haldusasutusi esindab finantsteenuste komitee eesistuja.

⁵⁴ Esindavad Euroopa Maksenõukogu, EACB (European Association of Co-operative Banks), ESGB (European Savings Bank Group), Euroopa Pangandusföderatsioon ja edaspidi ka makseasutuse esindaja.

läbi kõigi asjaosaliste osaluse ning iii) jälgida ja toetada SEPA-le ülemineku protsessi.

SEPA nõukogu esimene istung toimus 7. juunil 2010. Istung tähistas olulist sammu SEPA elluviimise suunas, sest esmakordselt nõustusid eri osapooled avalikult toetama SEPA-le ülemineku lõpptähtaegade kindlaksmääramist õigusaktiga. Seda kajastab ka istungil osalenud liikmete ametlik avaldus, mis avaldati 14. juunil 2010.⁵⁵

Eurosüsteem on seisukohal, et SEPA nõukogu suurendab oluliselt kasutajate osalust SEPA projektis ja lihtsustab kasutajate tihedama seotuse läbi märgatavalt SEPA-le üleminekut. Nõukogu järgmine istung toimub kavakohaselt 2010. aasta lõpus.

7.2 LÕPPKASUTAJATE OSALUS RIIGISISESTES SEPA KOOSKÕLASTUSKOMITEEDES

SEPA nõukogu loomine on tähtis samm kasutajate suurema osaluse suunas, ehkki see ei lahenda automaatselt kõiki selle teemaga seotud probleeme. Kasutajate osalus peab olema tagatud ka riikide tasandil, kus toimub üksikasjalikum töö SEPA rakendamiseks.

Kahjuks ei ole aga kasutajad riikide tasandil alati kaasatud. Kasutajad ei ole esindatud mõnede riikide SEPA kooskõlastuskomiteedes ja puudub sotsiaalne dialoog jaemaksete teemal. Mõnikord on kasutajad osaliselt nimetatud komiteedes esindatud, kuid mitte kõik erinevad kasutajate rühmad (st tarbijad, kaupmehed, VKEd, suurtetevõtted ja haldusasutused).

Eurosüsteem leiab, et kasutajate kaasamine riikide tasandil on SEPA-le ülemineku edu tagamisel olulise tähtsusega. Lisaks on see väga oluline SEPA nõukogu toimimiseks, pidades silmas nõukogule antud ülesannet kooskõlastada iga istungi eel oma seisukohad vastavate liitude või organisatsioonidega. See aga eeldab, et nimetatud liidud/organisatsioonid on ka riikide tasandil SEPA puudutavate küsimustega piisavalt kursis. Seega on nende osalus riigisisestes SEPA kooskõlastuskomiteedes tähtis.

Eurosüsteem kutsub riikide SEPA-t käsitlevaid foorumeid ja kasutajate liite/organisatsioone üles tegelema selle küsimusega, arvestades eelkõige kavandatud SEPA-le ülemineku lõpptähtaja määramist ja otsekorralduskeemi rakendamise seotud valikuid, mis on kasutajatele väga tähtsad. Erilist tähelepanu tuleb pöörata tarbijatele, VKEdele ja haldusasutustele.

7.3 EUROOPA MAKSENÕUKOGU JUHTIMINE

Pärast SEPA kuuenda eduaruande avaldamist on Euroopa Maksenõukogu muutnud oma põhikirja, võimaldades makseasutustel astuda maksenõukogu liikmeks. Ehkki makseasutuste liitu ei ole veel loodud, on väga tervitatav, et makseasutused on juba esindatud Euroopa Maksenõukogu täiskogu istungitel ja töörühmades.

Ka maksenõukogu sekretariaati on lisandunud töötajaid, mis võimaldab neil pakkuda maksenõukogule paremat tugiteenust.

Maksenõukogu tegevust rahastavad praegu selle liikmed. Skeemide kasutuselevõtu järel võidakse kaaluda muid rahastamismudeleid, näiteks SEPA skeemide liikmete aastamaks. Tasudest rahastamine tagaks Euroopa Maksenõukogule stabiilse sissetuleku, mis võimaldab pühendada piisavalt ressursse praeguste ja tulevaste ülesannete täitmiseks.

Läbipaistvus on üks valdkondi, mida tuleks jätkuvalt parandada. Ehkki SEPA skeemidega seotud dokumente avaldatakse korrapäraselt ja välja on hakatud andma uudiskirja, ei ole maksenõukogu otsuste tegemist ja kokkuleppeid puudutav teave üldsusele siiski piisavalt kättesaadav.

Euroopa Maksenõukogu vähesed edusammud maksealaste uuenduste valdkonnas (vt peatükk 3) on esile tõstnud küsimuse uuenduste tõhusamast edendamisest. Praeguse raamistiku kohaselt võivad pangad või pankade rühmad, kes ei ole huvitatud teatud uuenduste või vabatahtlike lisateenuste pakkumisest,

55 Vt http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/pdf/END_DATE_DECLARATION.pdf?4e80747cc22155c2846d46f99821de6e.

takistada või edasi lükata teiste pankade jaoks olulisi arendusi. Arvestades pankade erinevaid prioriteete ja huve, aitab praegune struktuur, mille järgi on SEPA skeemide arendamiseks vajalik kahekolmandikuline enamus, vähe kaasa selle valdkonna arendamisele, seda isegi vabatahtlike teenuste puhul. See tuleb kahjuks pankadele, kes sooviksid turule tuua uuenduslikke teenuseid.

Maksealaste uuenduste toetuseks peaks Euroopa Maksenõukogu läbi vaatama üldistel SEPA skeemidel põhineva uuenduslike teenuste arendamise juhtimismudeli, lihtsustades maksenõukogusisest arendustegevust või võimaldades sellist tegevust kooskõlastatud viisil väljaspool maksenõukogu. Eurosüsteem leiab, et maksenõukogu peaks uuenduslike makseteenuste arendamisel hoidma juhtpositsiooni. Olemasolevat juhtimismudelit tuleb siiski muuta, võimaldades huvitatud pankadel pakkuda uusi teenuseid isegi siis, kui teised pangad või pankade rühmad ei ole sellistest arendustest huvitatud või on kahtleval seisukohal. Kui seda ei peeta võimalikuks, tuleks aidata huvitatud pankadel või pangandusringkondadel kooskõlastatult arendada uuenduslikke teenuseid väljaspool Euroopa Maksenõukogu pädevust, eeldades, et see on kooskõlas üldiste SEPA skeemide raamistikuga ja liituda on võimalik kõigil, kes pakuvad SEPA piires makseteenuseid.

Tervitav on klientide huvirühmade foorumi ja kaardimaksete huvirühmade foorumi käivitamine. On väga tähtis, et makseturu nii nõudluse kui ka pakkumise poole esindajad saaksid kohtuda ja pidada arutelusid võrdsetel alustel. Euroopa Maksenõukogu peaks läbi vaatama klientide huvirühmade foorumi teemaderingi, et edendada ka uuenduslike makseteenustega seotud arutelu (nt e- ja m-maksed).

7.4 SEPA-ALANE TEAVITUSTÖÖ

SEPA nõukogu ametliku avalduse kohaselt on SEPAGA seotud eesmärkide täitmise eeltingimuseks sihispärane teavitustöö. Teavitustöö toimub kolmel tasandil ning iga tasand hõlmab erinevaid osapooli ja lähtub erinevatest eesmärkidest.

Poliitilisel tasandil on SEPAGA seotud teavitustöö suunatud eelkõige Euroopa ametiasutustele, otsuseid tegevatele organitele ja lõppkasutajaid esindavatele liitudele/organisatsioonidele. Euroopa Komisjoni ja eurosüsteemi praegune teavitustöö keskendub peamiselt juhtimisküsimustele, konkurentsireeglitele ja SEPA-le ülemineku tingimustele.

Tehnilisel tasandil (nt SEPA reeglistike, formaatide ja standarditega seotud küsimused) on teavitustöö suunatud nii Euroopa institutsioonide kui ka riikide ekspertidele. Nende ülesandeks on luua selge arusaamine SEPA elluviimiseks vajalike tehniliste lahenduste kujunduse ja rakenduse kohta.

Lõppkasutaja tasandil peab teavitustöö jõudma kõigi elanike, ettevõtete ning era- ja avalikõiguslike üksusteni, kes teevad ja saavad makseid eurodes. Riikidel tuleb üle võtta Euroopa piires poliitilisel ja tehnilisel tasandil võetud otsused, mis on riikide SEPA kooskõlastuskomiteede tähtsaimaks ülesandeks. SEPA tooteid ja teenuseid tuleb tutvustada lõppkasutajatele, et selgitada SEPA mõju ja kasutegureid igapäevaste maksete tegemisel. See algatus peab tulema riigi tasandilt ja vastava riigi keeles ning jõudma iga äritehinguni, mis hõlmab euromakset.

Üldjoontes on poliitilise ja tehnilise tasandi suhtlus olnud piisav, välja arvatud mõningad raskused lõppkasutajate piisaval kaasamisel nimetatud tasanditel. Lõppkasutajaid tuleb SEPAGA seotud teemadest tõhusamalt informeerida. Lõppkasutajate tõhusam teavitamine võib aidata kaasa nõudluse loomisele SEPA toodete järele, eeldades, et SEPA tooted on täielikult kättesaadavad ja vastavad klientide ootustele.

Klientidega suheldes tuleks keelt ja edastatavat sõnumit kohandada vastavalt sihtrühmale. Konkreetse praktilise teabe edastamine SEPA kohta on riikide ülesanne. Teave pakutavate toodete ja teenuste kohta peab olema üksikasjalik ning kooskõlas poliitilise ja tehnilise raamistikuga. Lõppkasutajaid tuleb informeerida

SEPA-le üleminekuks vajalikest sammudest (nt kuidas hõlpsalt üle minna IBANile ja BICile) ja sellest tulenevatest eelistest.

SEPA-le ülemineku lõpptähtaegade kavandatud kindlaksmääramine muudab SEPA projekti oluliselt. Kui lõpptähtajad on kindlaks määratud, on väga tähtis, et Euroopa ja riikide ametiasutused ning pangandusringkonnad ja riikide SEPA kooskõlastuskomiteed edastaksid selle teabe kooskõlastatud viisil.

See on oluline, kuna SEPA-le ülemineku lõpptähtaegadega sätestatakse selge ajakava ja SEPA-le ülemineku muutub kohustuslikuks. See võib tekitada küsimusi, miks ei ole enam võimalik valida SEPA ja riikide olemasolevate makseinstrumentide vahel. Seega tuleb teave SEPA-le ülemineku tingimuste ja eeliste kohta teha üldiselt lihtsalt kättesaadavaks.

8 SULARAHATEENUSTE ÜHTLUSTAMINE

Liikmesriikide keskpankade pakutavate sularahateenuste ühtlustamise rakendusplaani elluviimisel on tehtud edusamme. 2010. aasta juulis esitas Euroopa Komisjon ettepaneku võtta vastu ELi määrus euro sularaha professionaalse piiriülese maanteeveo kohta euroala liikmesriikide vahel. Arendamisel on sularaha deponeerimise ja väljavõtmisega seotud elektrooniline andmevahetus äriklientidega ning liikmesriikide keskpankade tasuta sularahateenustega seotud ühtsed pakendamisstandardid.

Alates euro pangatähtede ja müntide kasutuselevõtust on Euroopa tarbijate jaoks kehtinud ühtne euro sularaha piirkond. Ärikliente silmas pidades on tehtud olulisi samme euroala riikide keskpankade pakutavate sularahateenuste ühtlustamiseks. 2007. aasta veebruaris võttis eurosüsteem pärast konsulteerimist vastavate Euroopa osapooltega vastu rakendusplaani riikide keskpankade sularahateenuste edasiseks ühtlustamiseks.

Mitmed rakendusplaanis sätestatud meetmed on juba ellu viidud või on selleks vajalik protsess käimas. Lisaks SEPA kuuendas eduaruandes

kirjeldatud meetmete on tehtud edusamme ka euro vaba ringlust takistavate tegurite kaotamisel. Need tegurid tulenevad riikide erinevatest eeskirjadest sularahaveo kohta. Pärast valge raamatu avaldamist 2009. aastal esitas Euroopa Komisjon 14. juulil 2010 ettepaneku võtta vastu ELi määrus euro sularaha professionaalse piiriülese maanteeveo kohta euroala liikmesriikide vahel. Ettepanekus soovib Euroopa Komisjon lihtsustada euro sularaha piiriülest vedu euroala piires, kehtestades piiriüleseks veoks ühtsed ELi eeskirjad. Lisaks esitatakse eraldi ettepanek, millega laiendatakse veoeskirju nendele ELi liikmesriikidele, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud, alates kuupäevast, mil Euroopa Liidu Nõukogu otsustab, et need riigid võivad euro kasutusele võtta (st ligikaudu kuus kuud enne euro kasutuselevõttu).

Ettepanekud esitatakse Euroopa Parlamendile ja ELi Nõukogule vastuvõtmiseks. Eurosüsteem toetab seda algatust igati.

Praegu on lõpetamisel veel kahe rakendusplaani meetme elluviimine.

1) Sularaha deponeerimise ja väljavõtmisega seotud elektrooniline andmevahetus äriklientidega.

Eurosüsteem rakendab elektroonilisel andmevahetusel äriklientidega kooskõlastatud lähenemist, mis tagab piiriüleste sularahatehingute andmevahetuse. Sularahateenuste andmevahetuse (Data Exchange for Cash Services, DECS) ühisplatvorm põhineb kahel eurosüsteemis juba käibeloleval formaadil (GSI ja CashSSP). 2010. aasta lõpuks peavad liikmesriikide keskpangad esitama ajakavad sularahaga seotud IT-rakenduste käivitamiseks ja nende rakenduste liitmiseks ühisplatvormiga. Sularahateenuste andmevahetuse ühisplatvorm on kättesaadav 2011. aasta esimesest kvartalist.

2) Liikmesriikide keskpankade tasuta sularahateenustega seotud ühtsed pakendamisstandardid.

Pärast eurosüsteemise pangatähti puudutava pakendamise ühtlustamist kaalub eurosüsteem nüüd piiratud arvu ühtsete pakendamisstandardite vastuvõtmist seoses äriklientidele mõeldud tasuta sularahateenustega. Riikide keskpangad võivad kasutada täiendavaid pakendamisstandardeid, kui see on riigi tasandil vajalik. Peamiste osapoolte, keda esindavad Euroopa Maksenõukogu ja Euroopa Turvatranspordi Ühing (European Security Transport Association), nõudeid võrreldi riikide keskpankade olemasolevate pakendamisformaatide ja sularaha käitlemise korraga, et teha kindlaks ühisjooned ja piirangud. EKP-l on valmimas nimekirjad ühtsetele pakenditüüpidele esitatavatest nõuetest. Liikmesriigi keskpangad peavad oma klientidega kasutusele võtma vähemalt ühe pakendamisliigi (nt pappkastid, taaskasutatavad kastid, turvakotid või pitseeritud kotid).

Arvestades investeerimistsükleid, võib standardite rakendamiseks kasutada üleminekuaega.

SEPA VAHE-EESMÄRGID 2010. AASTA NELJANDAST KVARTALIST KUNI 2013. AASTA LÕPUNI

Eurosüsteem on määratlenud täiendavad vaheeesmärgid, mis tuleb saavutada ajavahemikul 2010. aasta neljandast kvartalist kuni 2013. aasta lõpuni. Nende eesmärkide saavutamine on otsustava tähtsusega, aidates lõpule viia SEPA rakendamise ja sellele ülemineku.

Lisaks eesmärkidele on ära toodud ka asjakohased tähtsajad, vastutavad üksused, osapooled ja

lühiselgitused. Eesmärkide loetelu ei ole lõplik – aja möödudes ja uute arengusuundade valguses võivad lisanduda uued eesmärgid. Samuti ei ole tegemist põhjaliku projektikavandiga. Küll aga määratletakse neis selgelt SEPA-le üleminekuks vajalikud veel täitmata tingimused, lihtsustades seeläbi kogu projekti haldamist ja edusammude kontrollimist.

Tähtaeg	Teema	Tegevus	Vastutaja	Osapooled	Selgitus
SEPA krediid- ja otsekorraldus					
I kv 2011	Otsekorraldus: tasude kehtestamine	Juhised makse-sektorile	Euroopa Komisjon	Pangad, muud makse-teenuste pakkujad, makse-teenuste kasutajad (makse saajad, maksjad)	Määruses (EÜ) nr 924/2009 esitatakse otsekorralduste tasude kehtestamise ajutine mudel, mis kehtib kuni 1. novembrini 2012. Komisjon peaks (pangandusringkonna argumente silmas pidades) andma makse-sektorile juhiseid otsekorralduste tasude kehtestamise põhimõtete kohta pikemas perspektiivis.
I kv 2011	Otsekorraldus: volituste ülekandmine	Tagada volituste õiguslik järjepidevus	ELi liikmesriigid, kes ei ole seni veel lahendus leidnud	Pangad, muud makse-teenuste pakkujad, makse-teenuste kasutajad, ametiasutused	SEPA otsekorralduse eduks on väga tähtis tagada volituste õiguslik järjepidevus. Riigid, kus ei ole veel kokku lepitud lahenduses, mis võimaldab tagada volituste õigusliku järjepidevuse nii, et neid ei pea uuesti välja andma, peavad sellise lahenduse leidma (kas seadusega või kokkuleppe alusel), et edendada SEPA-le üleminekut.
2011. aasta lõpp	Kreedid- ja otsekorraldus: ISO 20022 XML valideerimiskavad ja ülevaatlilikud andme-failid	Avaldada kohustuslikud valideerimiskavad ja ülevaatlilikud andme-failid	Euroopa Maksenõukogu	Pangad, muud makse-teenuste pakkujad, makse-teenuste kasutajad, infotehnoloogiateenuste pakkujad	Euroopa Maksenõukogu on avaldanud mittekohustuslikud c2b/b2c pankadevahelised rakenduseeskirjad. See jätab ruumi tõlgendamiseks ning võib kaasa tuua tulemuste lahknevuse. Killustatust aitaks vähendada nende eeskirjade täiendamine siduvate valideerimiskavade ja ülevaatlilike andme-failidega, mis põhinevad ISO 20022 XML standardil.
2011. aasta lõpp	Kreedid- ja otsekorraldus: vabatahtlike lisateenuste haldamine	Osaleda aktiivselt vabatahtlike lisateenuste haldamises	Euroopa Maksenõukogu	Riikide pangaliidud, pangad, muud makse-teenuste pakkujad, makse-teenuste kasutajad	Vabatahtlike lisateenuste avaldamine ei toimu standardsel viisil ja puudub keskne andmebaas. Eesmärk peaks olema ühendada sarnased lisateenused ja võimaldada kõigile pakutavatele/arendatavatele lisateenustele ühtset juurdepääsu. Seetõttu hakkab Euroopa Maksenõukogu kui krediid- ja otsekorralduskeemide omanik selles valdkonnas aktiivsemalt osalema.
SEPA maksekaardid					
II kv 2011	Kaardimaksetehingute töötlemise raamistik	Via lõpule raamistiku (dokumendid) koostamine	Euroopa Maksenõukogu ja/või kaartide töötledajad	Pangad, muud makse-teenuste pakkujad, töötledajad, infrastruktuurid, kaardiskeemid	Kaardimaksetehingute töötlemise raamistiku eesmärk on muuta kaardimaksete töötlemine õiglasemaks ja konkurentsivõimelisemaks. Raamistikus määratletakse teatud tegevuseeskirjad, mida tuleb järgida kaardimaksete töötlemise autoriseerimis- ja kliiringuetapis. Vastavad osapooled rakendavad määratletud eeskirju järgmises etapis.

Tähtaeg	Teema	Tegevus	Vastutaja	Osapooled	Selgitus
II kv 2011	Maksekaartide tasude kehtestamine	Juhised makse- sektorile	Euroopa Komisjon	Kaardiskeemid, kaartide väljaandjad, kaartide saajad ja kaardi- omanikud	Selguse puudumine maksekaartide tasude kehtestamisel takistab uute kaardiskeemide kasutuselevõtmist. Euroopa Komisjon peaks andma makse- sektorile täpsemad juhiseid maksekaartide tasude kehtestamise kohta.
2011. aasta lõpp	SEPA makse- kaartide ja -terminalide rakendus- spetsifikatsioonid	Via lõpule maksekaartide ja -terminalide rakendus- spetsifikatsioonide koostamine	Standardimise algatusrühmad	Kaartide väljaandjad ja saajad, töötle- jad, kaartide ja terminalide tootjad	Standardimise algatusrühmad (nt Berlin Group, CIR ja EPAS) peavad välja töötama maksekaartide ja -terminalide rakendus- spetsifikat- sioonid. ¹⁾ Kui vastavad osapooled on spetsifikatsioonid rakendanud, antakse järgmises etapis välja ja võetakse kasutusele ainult SEPA nõuetele vastavaid maksekaarte ja -terminale.
2011. aasta lõpp	SEPA makse- kaartide ja -terminalide rakendus- spetsifikatsioonide vastavus Euroopa Maksenõukogu nõuetele	Kujundada protsess, et määrata kindlaks maksekaartide standardimise algatusrühmad ja hinnata nende spetsifikat- sioonide vastavust maksenõukogu nõuetele	Euroopa Maksenõukogu	Standardimise algatusrühmad, kaartide väljaandjad ja saajad, töötle- jad, kaartide ja terminalide tootjad	Selleks, et uued rakendus- spetsifi- katsioonid oleksid läbipaistvad ja usaldusväärsed, tuleb kujundada protsess, mille alusel saab määrat- leda standardimise algatusrühmad kõikidele kaartidele ja hinnata nende rakendus- spetsifikat- sioonide vastavust maksenõukogu nõuetele. Protsess jõustub pärast seda, kui standardimise algatusrühmad on oma töö lõpetanud.
2012. aasta algus	Kaartide magnetribad	Kõik kaardid väl- jastatakse ainult kiipkaartidena	Pangad, muud makseteenuste pakkujad	Riikide SEPA foorumid, kaardiskeemid	EMV-le üleminek avaldab suurimat positiivset mõju kaardimaksete turvalisusele vaid siis, kui kaardidelt kõrvaldatakse magnetriba või sellel olevad andmed, mis võimaldavad magnetriba abil tehinguid teha.
2012. aasta lõpp	Kaardita e-mak- sed	Rakendada ajakohaseid identifitseerimis- meetodeid ja neile üle minna	Makseteenuste pakkujad	Tarbijad	Turuosalised peaksid kaardita e-maksetehingute jaoks rakendama ajakohaseid identifitseerimis- meetodeid, et parandada teabeturvet ja vältida maksepettusi.
2013. aasta lõpp	Litsentsimine kogu SEPA piires	Litsentsiomanikel, kes annavad välja kaarte või saavad makseid, peab olema võimalus vabalt tegutseda kogu SEPA alal.	Kaardiskeemid, kaartide saajad ja väljaandjad	Jaemüüjad	Avatud ja konkurentsivõimelise maksekaartide turu saavutamiseks peab kaartide väljaandjatel ja saaja- tel olema võimalik vabalt tegutseda kogu SEPA alal. Kõrvaldada tuleb geograafilistel kaalutlustel seatud piirangud skeemide reeglites ja litsentsilepingutes.
Maksetealased uuendused					
2011. aasta lõpp	Võrguühenduse e-maksete koostalitlusvõime kontseptsiooni katsetamine	Katsetamine on lõpetatud	Olemasolevad võrguühenduse e-maksete skeemid	Võrguühenduse e-maksete skeemid, kaup- mehed, tarbijad, Euroopa Maksenõukogu	Olemasolevad võrguühenduse e-maksete skeemid katsetavad skeemide koostalitlusvõimet, lähtudes Euroopa Maksenõukogus e-maksete raamistiku alal tehtust.
1) Vt Euroopa Maksenõukogu dokument „Cards Standardisation Volume: Book of Requirements” aadressil http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=331 .					

Tähtaeg	Teema	Tegevus	Vastutaja	Osapooled	Selgitus
II kv 2012	Euroopa e-maksed	Euroopa tarbijatele pakutakse e-makselahendusi kogu SEPA piires	Makseteenuste pakkujad ja olemasolevad võrguühenduse e-maksete skeemid	Kaupmehed, tarbijad, Euroopa Maksenõukogu	Võrguühenduse e-maksete skeemide koostalitlusvõime peab toimima. Ringkonnad, kus sellised skeemid puuduvad, peavad samuti valmistama ette ja käivitama lahenduse, rakendades olemasolevat algatust või ühinedes sellega või looma oma koostalitluslahenduse.
II kv 2012	Euroopa m-maksed	M-makete raamistiku lõpetamine	Euroopa Maksenõukogu	Pangad, muud makseteenuste pakkujad, mobiilivõrgu operaatorid, mobiiltelefonide tootjad, tarbijad, jaemüüjad	M-maksete raamistik loob tingimused koostalitlusvõimeliste Euroopa m-makselahenduste arendamiseks.
Üleminek SEPA-le					
2010. aasta lõpp	Üleminek EMV spetsifikatsioonidele	Lõpetada maksekaartide ja -terminalide üleminek EMV spetsifikatsioonidele	Kaardiskeemid, kaartide väljaandjad, kaartide saajad, makseteenuste pakkujad	Kaardiomanikud, kaupmehed, kaartide ja terminalide tootjad	EMV spetsifikatsioonide ja PIN-koodide kasutamist maksekaartidel ja -terminalides peetakse praegu kõige turvalisemaks kaardimaksete tegemise viisiks ning see on üks eurosüsteemi SEPA-le vastavuse kriteeriumidest ja osa Euroopa Maksenõukogu kaardimaksete raamistikust. Selleks, et kaardiskeemid vastaksid SEPA kaardimaksete raamistiku nõuetele, peavad nad kohaldama EMV spetsifikatsiooni ja nõudma PIN-koodide kasutamist. Maksesektor on seadnud eesmärgiks minna EMV-le üle 2010. aasta lõpuks, mida toetab ka eurosüsteem.
II kv 2011	SEPA-le ülemineku lõpptähtaeg	Võtta vastu ELi määrus, mis toetab üleminekut SEPA krediid- ja otsekorraldusele	Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament	Makseteenuste pakkujad, infrastruktuurid, makseteenuste kasutajad	SEPA krediid- ja otsekorralduse ülemineku õiguslikult siduv lõpptähtaeg on vajalik, et SEPA eeliseid täiel määral kasutada. ELi määruse vastuvõtmine toob enamikule osapooltele vajaliku selguse.
2011. aasta lõpp (krediidikorraldus) 2012. aasta lõpp (otsekorraldus), st üks aasta enne SEPA krediid- ja otsekorraldusele ülemineku lõpuleviimist	Vähekasutatavad nišitooted (ei liideta krediid- ja otsekorraldusega)	Määratleda krediid- ja otsekorralduse nišitooted	Riikide keskpangad	Riikide pangaliidud ja SEPA foorumid, EKP, Euroopa Komisjon	Paljudes ELi riikides on kasutusel teatud makseinstrumentid, mida võib pidada krediid- või otsekorraldusteks, kuid mille funktsioonid on väga eriomased. Selliste toodete tehingumahud on tavaliselt väikesed. Riigi tasandil peaks selliseid tooteid olema võimalik mingi aja jooksul kasutuses hoida, kui on täidetud teatud kriteeriumid ²⁾ , seda isegi pärast krediidikorraldusele ülemineku kavandatud lõpptähtaega (st 2012. aasta lõppu).

2) EKP statistika kohaselt väiksem kui 10% turuosa vastava liikmesriigi krediid- või otsekorralduste koguarvust.

Tähtaeg	Teema	Tegevus	Vastutaja	Osapooled	Selgitus
November 2012	Kreeditkorraldusele üleminek	Kreeditkorraldusele üleminek eeldatavalt lõpetatud, riikides varem käibinud alternatiivsed korraldused enam ei kehti (v.a kreeditkorralduse nišitooted)	Pangad, muud makseteenuste pakkujad, infrastruktuurid, makseteenuste kasutajad	Riikide keskpangad, EKP, ametiasutused	Täielik üleminek SEPA kreeditkorraldusele on vajalik, et SEPA eeliseid täiel määral kasutada. 2012. aasta novembriks määratud lõpptähtaeg tähendab peaaegu viieaastast üleminekuperioodi, kuna SEPA kreeditkorraldus käivitati 2008. aasta jaanuaris.
November 2013	Otsekorraldusele üleminek	Otsekorraldusele üleminek eeldatavalt lõpetatud, riikides varem käibinud alternatiivsed korraldused enam ei kehti (v.a otsekorralduse nišitooted)	Pangad, muud makseteenuste pakkujad, infrastruktuurid, makseteenuste kasutajad	Riikide keskpangad, EKP, ametiasutused	Täielik üleminek SEPA otsekorraldusele on vajalik, et SEPA eeliseid täiel määral kasutada. 2013. aasta novembriks määratud lõpptähtaeg tähendab peaaegu nelja-aastast üleminekuperioodi, kuna SEPA otsekorraldus käivitati 2009. aasta novembris.
SEPA juhtimine					
IV kv 2010	Lõppkasutajate kaasamine SEPA projekti riikide tasandil	Kõigi lõppkasutajate rühmade esindajad on liitunud SEPA foorumitega	Riikide SEPA foorumid ja lõppkasutajate rühmad	Makseteenuste pakkujad, riikide ja Euroopa institutsioonide lõppkasutajate liidud	SEPA nõukogu loomisest ei piisa lõppkasutajate suurema osaluse tagamiseks. Lõppkasutajad peavad olema kaasatud ka riikide tasandil: kõigi lõppkasutajate rühmade esindajad (nt tarbijad, kaupmehed, VKEd, suurettevõtted ja ametiasutused) peavad saama osaleda riikide SEPA foorumites.

